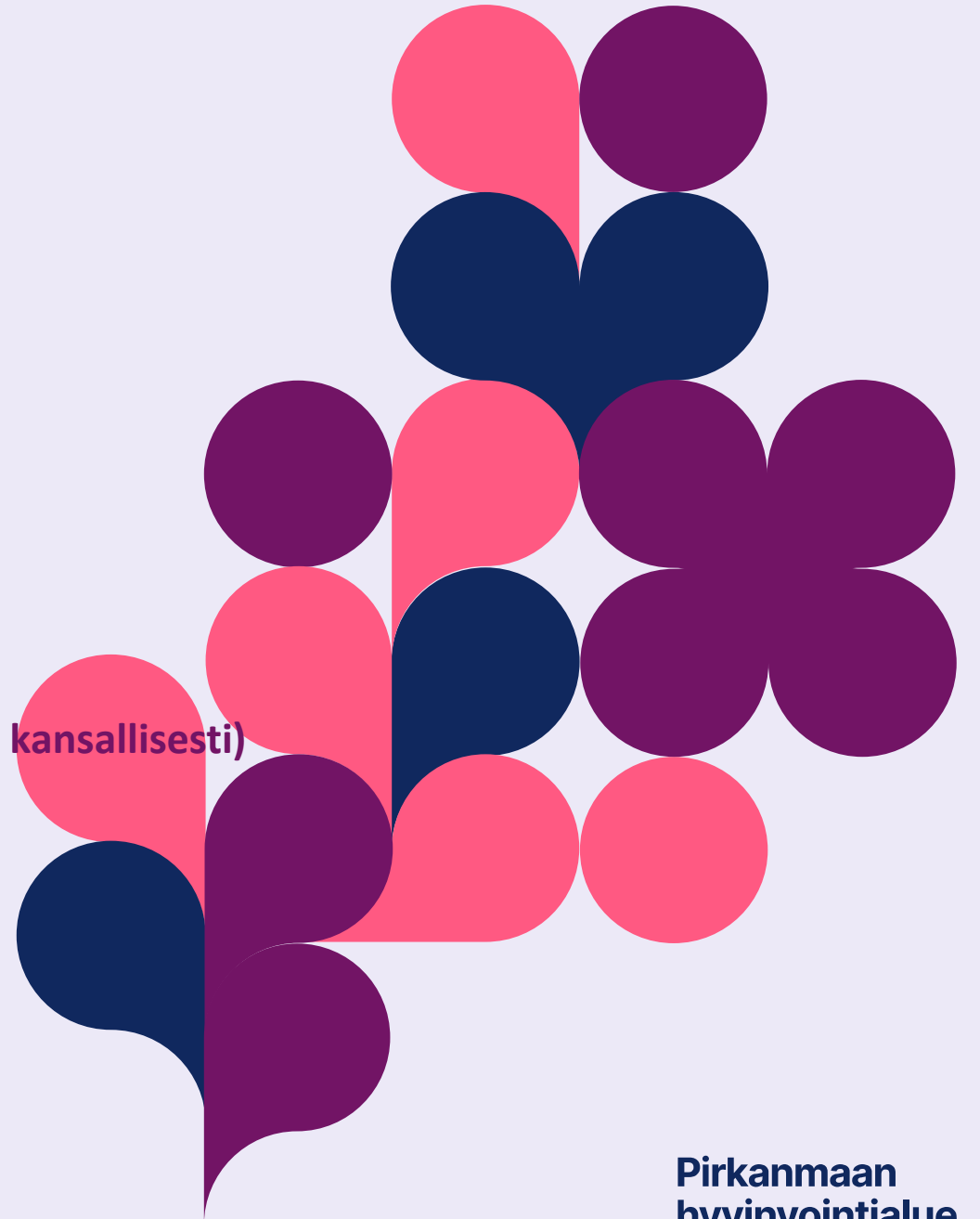

Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023-2026

LUONNOS

11.9.2023 (kouluterveyskyselyn kaikkia tuloksia ei vielä päivitetty kansallisesti)

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
3. Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian painopisteet hyvinvointisuunnitelmassa
4. Hyvinvoinnin edistämisen painopisteet ja tavoitteet hyvinvointialueella
5. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila
6. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen
7. Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen
8. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen
9. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
10. Turvallinen kasvuympäristö ja arjen turvallisuuden lisääminen
11. PirHan strategian toteutuminen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa
12. Lastensuojelun suunnitelma osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa
13. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toiminnan visio 2023-2026
14. Lastensuojelun järjestäminen

Sisällysluettelo

15. Varhaisen vaiheen palvelut ja universaalit palvelut

16. Tukea tarjoavat palvelut

17. Korjaavat palvelut

18. Lastensuojelun tarpeet ja voimavarat

19. Laatutyö lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

20. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

21. Suunnitelman laatijat

Lähteet

1. Johdanto

Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat strategisia asiakirjoja, jotka linjaavat hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet, tavoitteet ja niiden toimeenpanon väestötasolla. Alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan sisältyy Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, alueellinen neuvolasuunnitelma ja alueellinen opiskeluhuollon suunnitelma.

Pirkanmaan hyvinvointialueen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valmisteltu yhteistyössä kuntien ja muiden pirkanmaalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoiden kanssa. Valmistelulle on nimetty ohjausryhmä, joka on hyväksynyt valmistelun välivaiheet: tilannekuvan perustana käytettävän indikaattoripaketin, painopisteet, näiden tavoitteet sekä lähettämisen lausuntokierrokselle ja sen jälkeen hyväksymismenettelyihin. Valmistelulle on nimetty myös valmistelutyöryhmä ja alueellisten suunnitelmien omat työryhmät.

Eri työryhmien jäsenten kautta valmisteluun on osallistunut toimijoita hyvinvointialueen palvelulinjoilta, toimialueilta ja vastuuyksiköistä, valiokunnista ja vaikuttamistoimielimistä, kunnista sekä kolmannen sektorin toimijoita.

Lastensuojelulain mukaan hyvinvointialueen on laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Vastaava velvoite koskee kuntia, jotka laativat omat suunnitelmansa.

Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä suunnitelmien laadinnassa noudattaen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädetään.

2. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu useisiin lakeihin, joita yhteensovittamalla alueen lapsiperheiden palveluiden kokonaisuutta järjestetään ja kehitetään yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisältää lakisääteisen lastensuojelun suunnitelman ja linkittyy alueellisiin neuvola- ja opiskeluhuollon suunnitelmiin. Pirkanmaan hyvinvointialueella on laadittu myös alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Näissä suunnitelmissa kuvataan yksityiskohtaisemmin palveluiden järjestämistä ja toiminnan tavoitteita. Vuositasolla lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet sovitetaan osaksi palvelulinjan strategian toimeenpanoa ja toiminnallisia tavoitteita.

Kaikkien alueellisten suunnitelmien valmistelua ohjaavia lakeja, asiakirjoja ja kansallisia sekä kansainvälisiä sopimuksia on useita ja tässä mainitaan olennaisimmat asiakirjat.

Lastensuojelulaki (12 §)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (12 §).

Terveystieteidenhuoltolaki (15 §)

Perusopetuslaki,

Varhaiskasvatuslaki,

Nuorisolaki

Vammaispalvelulaki

Laki hyvinvointialueesta

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

Kansallinen Lapsistrategia

Kansallinen Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030

YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimus

Indikaattoreiden ja muun tiedon osoittama väestötason hyvinvointi

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden, toteutuksen ja toimeenpanosuunnitelman rakentamisessa on käytetty monipuolista tietopohjaa, joka on koottu tilastoidikaattoreista sekä erilaisilla selvityksillä ja kyselyillä. Tärkeimpiä indikaattoreita ovat Pirkanmaan hyvinvointialueen hyte-suunnitelman indikaattorit ja lapsiperheiden palveluiden keskeisimmät valtakunnalliset hyvinvoinnin indikaattorit.

Indikaattori- ja kokemustiedon pohjalta on tehty ilmiöiden tarkastelua ja tunnistettu hyvinvointialuetasoisia palveluiden tarpeita, palveluiden saatavuutta sekä tarvittavia resursseja. Näiden pohjalta on laadittu toimenpidesuunnitelma tavoitteiden saavuttamiseksi. Pirhan heikko taloudellinen tilanne haastaa ja myös hallitusohjelmassa ollaan tekemässä uusia ratkaisuja ja resurssien kohdentamisen osalta

Alueprofiilien erilaisuutta huomioimalla pyritään varmistamaan lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet saada laadukasta ja oikea-aikaista palvelua. Määritellyt tavoitteet, toimenpiteet ja seurantamittarit ovat myös osa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden palvelurakennemuutosta ja strategian

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

TIETOLÄHTEET

- Sotokuva, Sotkanet, Kouluterveyskysely, FinLapset, Nuorisobarometri, TEA-viisari
- Pirhan maakunnallinen tietopaketti
- Palvelulinjan oma tiedonkeruu
- Työntekijäkyselyt ja palvelulinjan omat työkokoukset
- Nuorisovaltuuston kokous toukokuussa, keskustelut ohjausryhmässä ja suunnitelman työversioiden kommentointi
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden strategia 2023-2026
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden laatukäsikirja (valmistunut 1/2023)
- Pirhan strategia ja sen palvelulinjakohtainen toteuttamissuunnitelma
- Kuntien oman hyvinvointisuunnitelmat

3. Pirkanmaan hyvinvointialuestrategian painopisteet hyvinvointisuunnitelmassa

Strategiset kärkiteemat

1

Tärkeintä ihminen

- Ansaitsemme asukkaiden ja yhteisöjen luottamuksen
- Tavoittemme on erinomainen asiakaskokemus ja saavutettavat palvelut
- Asukkaat ja henkilöstö osallistuvat palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen
- Turvallisuus on meidän jokaisen asia

2

Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut

- Palvelutoimintamme perustuu tarpeeseen, näyttöön ja tutkittuun tietoon
- Rakennamme sujuvia ja oikea-aikaisia hoito- ja palveluketjuja
- Hyödynnämme monituottajuutta ja monikanavaisia palvelumalleja
- Panostamme ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tiiviissä yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa

3

Hyvinvoivat työntekijät

- Olemme vahva ja vetovoimainen työyhteisö ja arvostettu hyvinvointialue työntekijöidemme keskuudessa
- Luomme luottamuksen ilmapiirin ja valmentavan johtamisen kulttuurin
- Tuemme ja kannustamme henkilöstöä mme kehittymään osaajina
- Pidämme huolta henkilökunnan työssä jaksamisesta ja työhyvinvoinnista

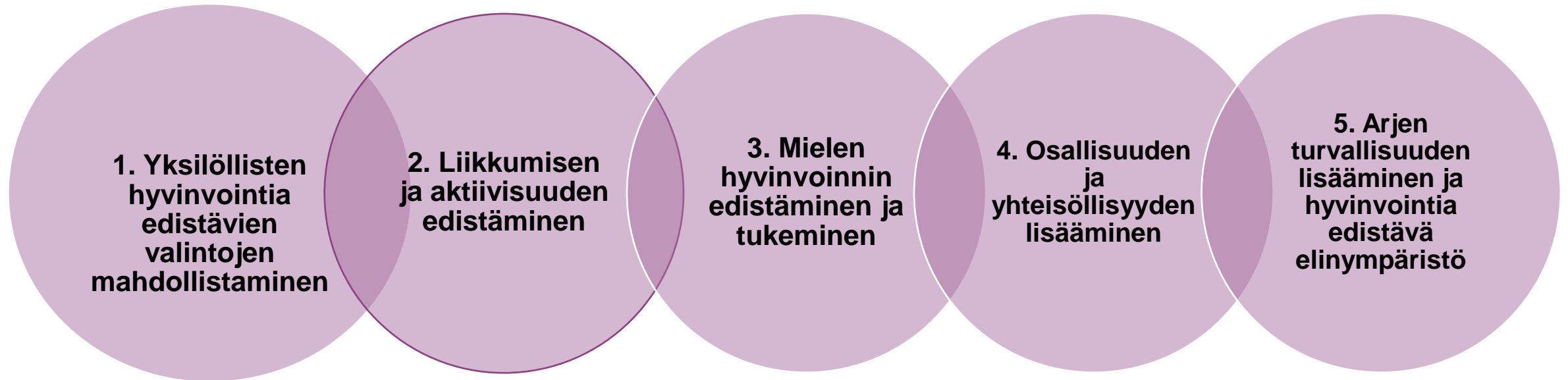
4

Yhdessä yhteentoimiva hyvinvointialue

- Rakennamme taloudellisesti kestäväen hyvinvointialueen
- Luomme yhdessä hyvinvointialueen toimintakulttuurin ja uuden johtamismallin
- Olemme arvostettu yhteistyökumppani, omistaja ja aktiivinen verkostoituja
- Olemme edelläkävijä toiminnan kehittämisessä yhdessä oppilaitosten ja korkeakouluuyhteisön kanssa kansainvälisellä ja kansallisella tasolla

4. Hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja painopisteet Pirkanmaan hyvinvointialueella

Pirkanmaan hyvinvointikertomuksessa ja –suunnitelmassa sekä näiden alasuunnitelmissa on käytetty yhdessä määriteltyjä painopisteitä, jotka on nimetty hyte- kärkiteemoiksi. Kärjet yhdistävät kaikkia suunnitelmia ja niille on laadittu tavoitteet sekä toimenpiteet. Painopistealueet ja niiden toimenpidesuunnitelmat on eritelty omiksi kokonaisuuksiksi.

5. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila

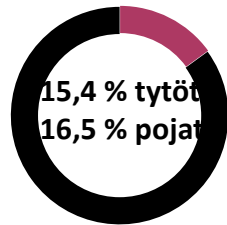
Pirkanmaan hyvinvointialueella on paljon lapsiperheitä. Suuri osa lapsiperheistä voi hyvin, mutta alueella on myös perheitä, joilla on haasteita ja tuen tarvetta hyvinvoinnin eri osa-alueilla.

Tampereella asuu paljon muualta muuttaneita yhden vanhemman perheitä sekä itsenäisesti asuvia opiskelemaan tulevia nuoria. Ulkomaalaistaustaisten asukkaiden määrä on kasvanut nopeasti Pirkanmaalla.

Väestöennusteen mukaan alle kouluikäisten lasten määrän suhteellinen osuus väestöstä tulee vähenemään vuoteen 2030 mennessä.

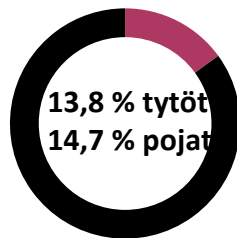
Peruskouluikäisten lasten määrä on laskenut vuodesta 2017 sekä tyttöjen että poikien osalta. Avioerojen ja perheiden pienituloisuusasteen osalta ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

0-15-vuotiaat %
väestöstä vuonna
2022

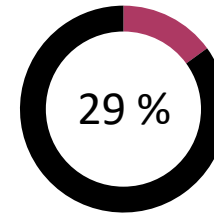

v. 2017
16,6 % tytöt
17,8 % pojat

Väestöennuste 2030
0-15 -vuotiaat (laskettu
2021)

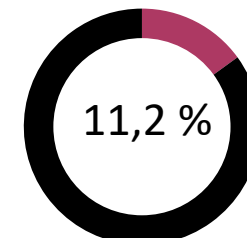

Ahtaasti asuvat
lapsiasuntokunnat
% kaikista
lapsiasunto-
kunnista 2021

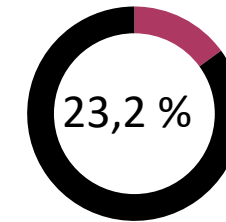
Vuonna 2017
26 %

Lasten
pienituloisuusaste
(2021)

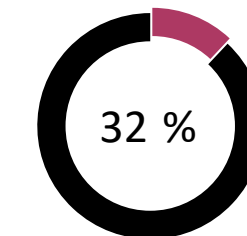
11.5 % vuonna 2017

Yhden vanhemman
perheet 2021

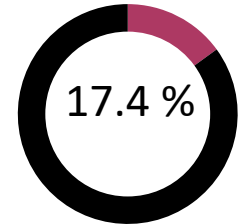
21.5 % vuonna 2017

Vähintään toinen
vanhemmista
työttömänä (2021)

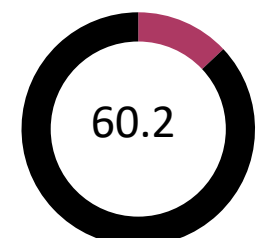
33.4 % vuonna 2017

Avioeroja %/1000
vastaavan ikäistä
naimissa olevaa
2022

18.3 % vuonna 2017

Ulkomaalaistaus-
taiset/ 1000 asukasta
Vuonna 2022

47.2% vuonna 2017

6. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

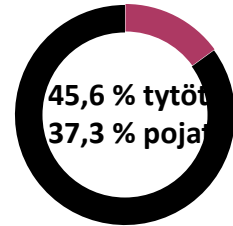
Lasten ja nuorten ylipainoisuus on lisääntynyt kaikissa ikäluokissa. 8. ja 9. luokan oppilaista ylipainoisten osuus oli vuonna 2017 noin 16,4 % ja vuonna 2023 osuus on 17,1 %.

Myös riittävä unen saanti ja ruokailutottumukset ovat kouluterveyskyselyn mukaan heikentyneet vuodesta 2017.

Positiivista kehitystä on tapahtunut päihteiden käytön osalta: humalahakuista alkoholin käyttöä on vähemmän ja tupakointi on vähentynyt etenkin tyttöjen osalta. Raittiiden oppilaiden määrän kasvu on hyvä kehitystrendi.

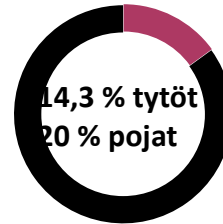
Huumeiden käyttökokeilut ovat vähentyneet yläkouluikäisten osalta ja kokeilujen määrä on kasvanut lähinnä ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien osalta.

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

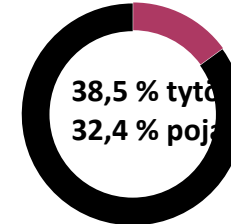
v. 2017
35,2 % tytöt
33,7 % pojat

Ylipaino % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

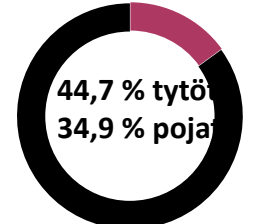
v. 2017
13,9 % tytöt
18,9 % pojat

Ei syö koululounasta päivittäin % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

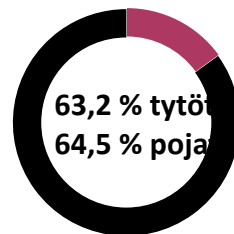
v. 2017:
29,7 % tytöt
29,9 % pojat

Ei syö aamupalaa joka arkiamu % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

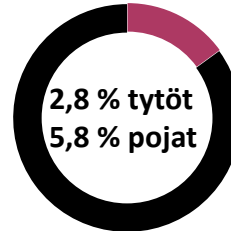
v. 2017
38,4 % tytöt
32,8 % pojat

Raittius, % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

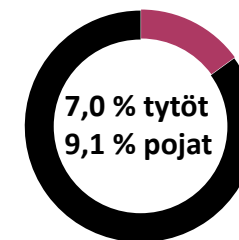
v. 2017
63,1 % tytöt
59,7 % pojat

Käyttää alkoholia viikoittain % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

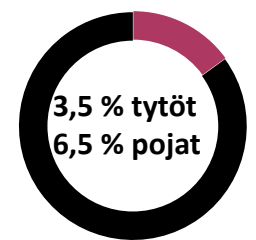
v. 2017
3,6 % tytöt
6,6 % pojat

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

v. 2017
6,6 % tytöt
10 % pojat

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

v. 2017
5,5 % tytöt
6,6 % pojat

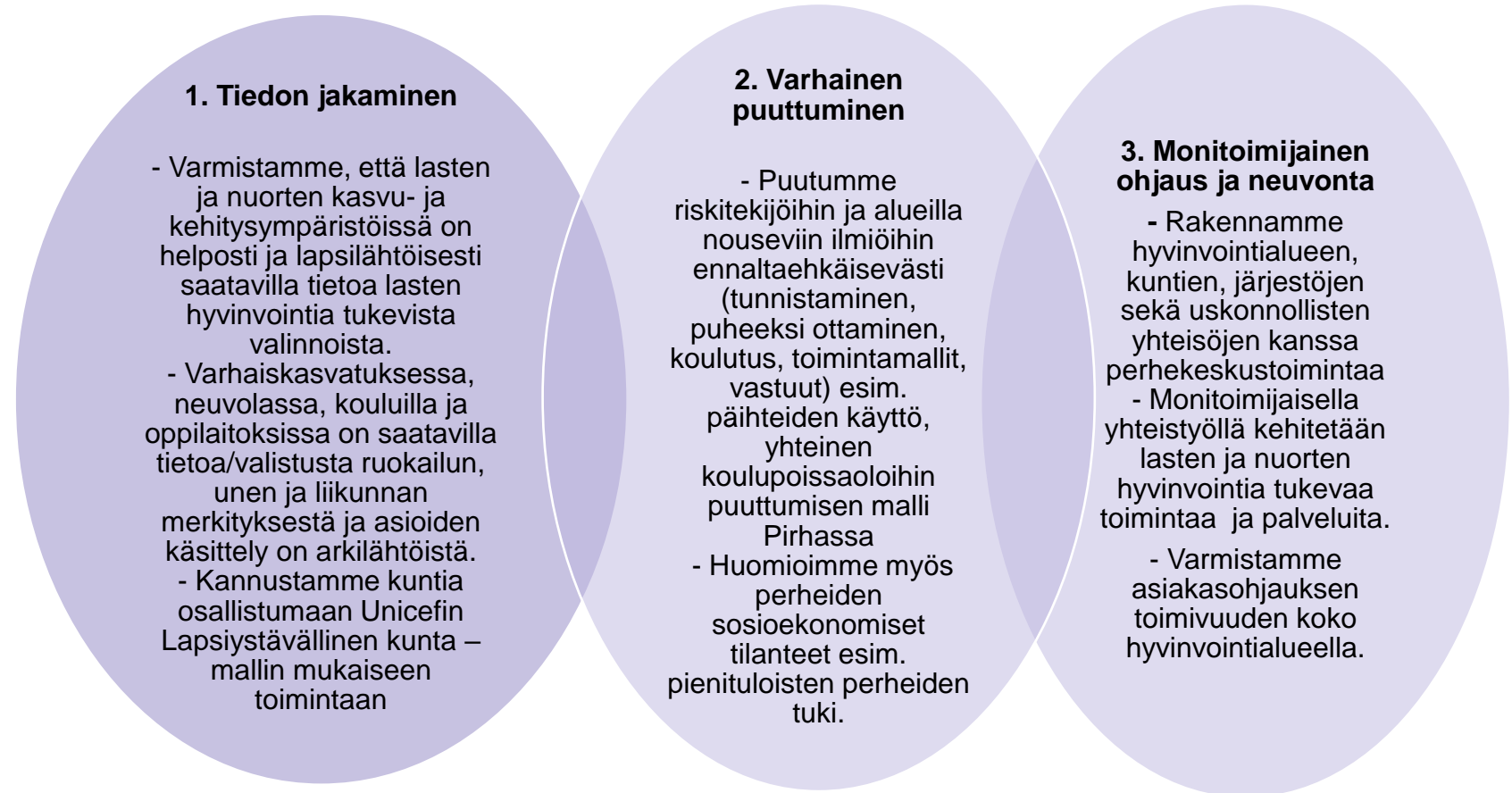
Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen -toimenpidesuunnitelma

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

1. Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saavutettavasti tietoa hyvinvointia edistävistä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä
2. Puutemme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)
3. Tarjoamme ja kehitämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä edistämme saavutettavien hyvinvointia tukevien palveluiden tarjonnan kehittymistä koko hyvinvointialueella

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Mittarit: asiakasohjauksen yhteydenotot, perhekeskustoiminta K/E

7. Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

Yläkouluikäiset pojat harrastavat viikoittain hengästyttävää liikuntaa suurin piirtein saman verran kuin vuonna 2017. Tyttöillä määrä on hiukan kasvanut.

MOVE! Mittauksen perusteella yläkouluikäisten tyttöjen fyysinen toimintakyky on heikentynyt melko paljon vuodesta 2017.

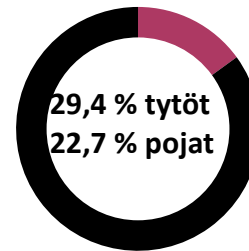
Harrastuksiin osallistuminen on pysynyt aktiivisena Korona -pandemiasta huolimatta ja on lähes yhtä aktiivista tytöillä ja pojilla.

Taidetta ja kulttuuria tytöt harrastavat selvästi enemmän kuin pojat, mutta muussa harrastamisen aktiivisuudessa ei ole tapahtunut isoja muutoksia.

Nuorten oma kokemus terveydentilastaan on heikentynyt vuodesta 2017 ja etenkin tyttöjen osalta tilanne on muuttunut merkittävästi huonompaan suuntaan (Hyte-indikaattori).

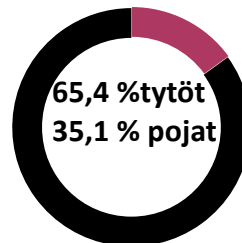
**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

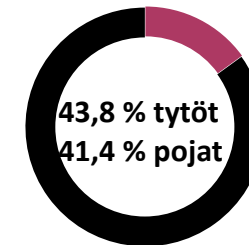
V. 2017
Tytöt 24,2 %, pojat 22,8 %

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivää viikossa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

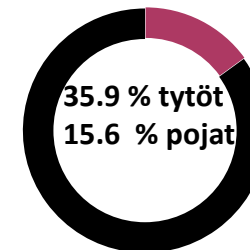
V. 2019
Tytöt 64,9 %
Pojat 35,6 %

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky vuonna 2022

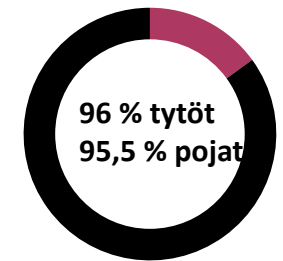
V. 2018
Tytöt 34,5 %, pojat 41,5 %

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

v. 2017
23,8 % tytöt
14 % pojat

Harrastaa jotain vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

V. 2019
Tytöt 97,1 %, pojat 97,1 %

Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen - toimenpidesuunnitelma

Sitoudumme tukemaan lasten ja nuorten liikkumista ja aktiivista elämäntapaa käytössämme olevilla keinoilla

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

1. Mahdollistamme saavutettavaa ja esteetöntä liikkumista ja kulttuurista osallistumista sekä tuemme arkiaktiivisuutta
 2. Laadimme alueellisen liikuntaneuvonnan ja -ohjauksen prosessin hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä sekä otamme käyttöön kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen
 3. Hyvinvointialueen kaikissa toimipisteissä tunnistamme, otamme puheeksi ja ohjaamme liikuntaneuvontaan sekä hyvinvointia tukevien kulttuuripalvelujen pariin
- Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Sitoudumme arkiaktiivisuuden edistämiseen

- Kaikissa lapsiperheiden palveluissa tuemme arkiaktiivisuuden lisääntymistä osana asiakas- ja potilastyötä
- Tuemme lasten ja nuorten osallistumista kulttuuriin tapahtumiin
- Tuemme sitä, että kaikilla lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus ainakin yhteen vapaa-ajan liikuntamuotoon tai harrastukseen

2. Arkiliikunnan edistäminen

- Kasvu- ja kehitysympäristöt: tuemme lasten ja nuorten aktiivisuutta esim. koulujen kerho- ja harrastustoiminnassa sekä välituntitoiminnassa
- Kunnat ja hyvinvointialue vastaavat yhteistyössä erilaisista elintapaohjaus- tai palvelutarjotin ratkaisuista
- Tuemme varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen liikunnallistamista ja kulttuurikasvatusta

3. Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

- Pirkanmaan yhteisöllisessä opiskeluohjauksen suunnitelmassa ja laatukäsikirjassa otamme painopisteeksi lasten hyvinvointia, liikkumista ja aktiivisuutta edistävien asioiden tukemisen ja kuvataan yhteisiä toimintamalleja
- Hyödynnämme eri alueilla aikaisemmin kehitettyjä hyviä malleja

3. Yhteistyö

- Teemme kuntien ja järjestöjen kanssa yhteistyötä kaikkien alueen lasten liikkumisen ja aktiivisuuden lisäämiseksi sekä elintapaohjauksen kehittämiseksi
- Huomioimme erityisryhmien tarpeet harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan järjestämisessä esim. vammaiset lapset

Mittarit: kouluterveyskyselyn indikaattorit

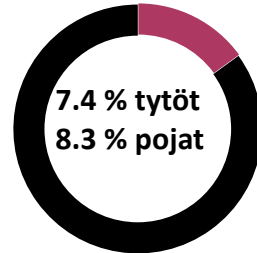
8. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Kasvava osa pirkanmaalaisista lapsista ja nuorista kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta tai heillä on mielialaan liittyviä ongelmia tai masennusoireilua. Tilanne on heikentynyt paljon vuodesta 2017.

Vaikein tilanne vaikuttaisi olevan yläkouluikäisillä tytöillä ja Pirkanmaan reuna-alueen pienemmissä kunnissa, joissa yli 30 % kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta 8. ja 9. lk. Samoilla alueilla nuoret raportoivat myös oman terveydentilassa keskimääräistä huonommaksi.

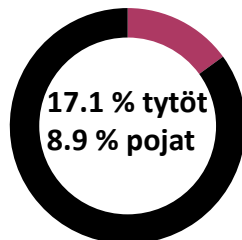
Kiusaamista kokeneiden määrä on kasvanut vaikkakin kuntakohtaiset erot ovat isoja. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä kiusatuksi joutumisen kokemuksia on 8. ja 9. luokkaisista 5 % - 15 % suhteessa vastaavan ikäisiin oppilaisiin.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

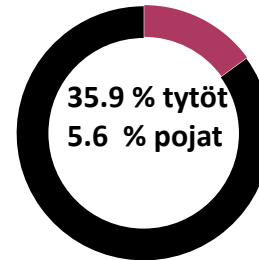
v. 2017
5 % tytöt
6.8 % pojat

Käynyt koulukuraattorilla lukuvuoden aikana % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

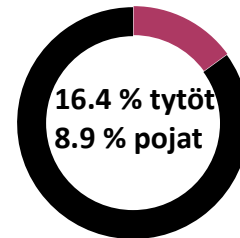
v. 2017
14.2 % tytöt
8.9 % pojat

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

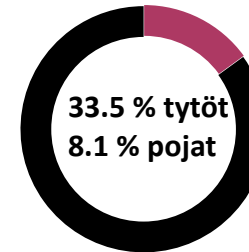
v. 2017
23.8 % tytöt
14 % pojat

Käynyt koulupsykologilla lukuvuoden aikana % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

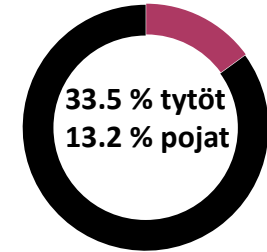
v. 2017
12.6 % tytöt
6.3 % pojat

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

v. 2017
18.9 % tytöt
5.9 % pojat

Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

v. 2017
22.8 % tytöt
9.9 % pojat

Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen -toimenpidesuunnitelma

Sitoudumme varmistamaan, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kattavuus ja saatavuus paranee koko alueella

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet ja yhteistyö kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Vahvistamme mielen hyvinvointia tukevien toimintamallien käyttöä sekä mielen hyvinvointia tukevaa osaamista kaikessa toiminnassa

Kehitämme tukea lasten ja nuorten omassa kasvu- ja kehitysympäristöissä

- Vahvistamme mielenterveyspalveluiden ennaltaehkäisevien toimintatapojen käyttöä, jotta tunnistamme riskitekijöitä ja mielen hyvinvointia uhkaavia asioita esim. kiusaaminen ja kaikenlainen häirintä.
- Luomme selkeät puuttumisen toimintamallit em. ilmiöitä varten ja huomioidaan koko perheen tilanne (esim. KiVa koulu –malli)
- Turvaamme lakisääteiset opiskeluhuollon palvelut
- Hyödynnämme palveluiden kehittämisessä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa

Lisäämme ammattilaisten osaamista

- Koulutamme ammattilaisia mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden sekä erityisen tuen tarpeen esim. nepsy -asioiden tunnistamisessa, puheeksi ottamisessa ja avun piiriin ohjaamisessa sekä erilaisten häiriöiden hoidossa
- Vahvistamme vaikuttavien menetelmien käyttöä esim. IPC ja otetaan käyttöön Cool kids –menetelmä
- Vahvistamme tunne- ja vuorovaikutustaitoja osana koulun arkea ja pedagogiikkaa ja lisäämme opettajien mielenterveysosaamista

Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet ja yhteistyö kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Kehitämme matalan kynnyksen palveluita ja lisäämme niiden saavutettavuutta

Varmistamme hoitotakuun toteutumisen

- Palveluihin pääsy toteutuu hoitotakuun sisällä 14 vrk
- Ammattilaisten työnjako on porrastettu mielenterveysongelmien vakavuusasteen mukaan
- Peruspalveluita on vahvistettu ja tukea sekä hoitoa kyetään antamaan varhaisessa vaiheessa
- Lasten ja nuorten mielenterveystiimit toimivat sujuvasti ja koko hyvinvointialueen kattaen
- Erikoissairaanhoidon psykiatrian avo- ja laitoshoitoon pääsy on sujuvaa
 - Hyödynnämme vaikuttavuuden arviointia lasten ja nuorten mielen hyvinvointia tukevissa palveluissa

Uudistamme palveluiden järjestämistapaa

- Järjestämme palveluita asiakaslähtöisesti matalan kynnyksen periaatteella ja etävastaanottoina, jalkautuvina tai walk in-palveluina, etsivän sosiaalityön toteuttaminen verkossa
- Huomioimme erityisen tuen tarpeessa olevat lapset ja turvataan heille tarvittavien palveluiden saanti
- Mielenterveyspalveluiden kehittämisessä huomioidaan koko perheen tilanne ja mahdollinen ylisukupolvisuus
- Tuemme sitä, että arjen elintavat tukevat mielen hyvinvointia

Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Tuemme pirkanmaalaisia tekemään arjessa päihteettömyyttä tukevia valintoja

Kehitämme päihdetyötä

- Kehitämme alueellista päihdetyötä ja etenkin raskaana olevien päihteiden käyttäjien tukimuotoja
- [PAKKA –toimintamallin](#) käynnistäminen
- Perheiden päihteettömän elämäntavan vahvistaminen on hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteinen asia
- Hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen toimijat tekevät yhteistyötä uusien toimintamallien kehittämiseksi

Julkaisemme materiaalipankin

- Julkaisemme mielenterveys- ja päihdehäiriöiden ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen materiaalipankin kaikkien perhekeskustoimijoiden ja organisaatioiden käyttöön.
- Kuvaamme ennaltaehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön perhekeskuksissa osaksi porrastettua hoitomallia.

Pirkanmaan yhteisöllinen opiskeluhoolto

- Laadimme alueellisen yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnitelman ja laatukäsikirjan, joissa otetaan painopisteeksi mielen hyvinvoinnin tukeminen ja päihteettömän elämäntavan vahvistamisen
- Kehitämme kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyössä toimintamalleja lasten ja nuorten tueksi

9. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Kasvava osa lapsista ja nuorista kokee itsensä yksinäiseksi. Samoin yhä useampi nuori kertoo, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää. Pojilla tilanne on huonompi kuin tytöillä.

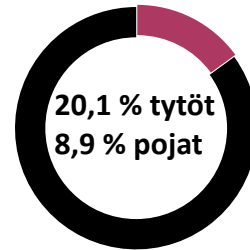
Merkittävä määrä oppilaista kokee ulkopuolisuuden tunnetta omassa luokassa ja koulussa. Luvuissa näkyy merkittävää kasvua vuodesta 2017 ja tytöillä kokemuksia on enemmän kuin pojilla.

Yläkouluikäisten yksinäisyyskokemukset ja kasvutrendi tulee huomioida koulujen toiminnassa kehittämällä ryhmäytymiseen liittyviä käytäntöjä ja yhteisöllistä opiskeluhuoltoa

Elämäänsä tyytyväisten osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on laskenut vuodesta 2017 tytöillä ja pojilla, mutta selvästi enemmän tytöillä (yli 10 %).

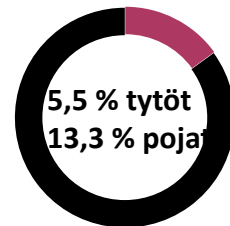
**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Tuntee itsensä yksinäiseksi % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023

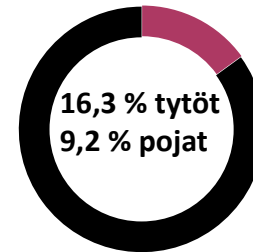
Vuonna 2017:
12,8 % tytöt
6,5 % pojat

Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

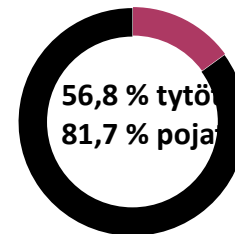
Vuonna 2017:
5,8 % tytöt
10,9 % pojat

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

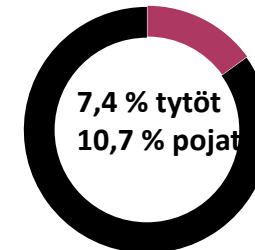
Vuonna 2017
11,4 % tytöt
6,7 % pojat

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

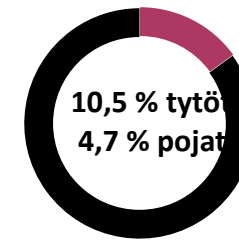
Vuonna 2017
67,4 % tytöt
82,7 % pojat

Ei yhtään läheistä ystävää % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

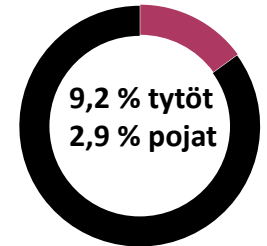
Vuonna 2017
6,4 % tytöt
10,9 % pojat

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

Vuonna 2017
8,7 % tytöt
5,9 % pojat

Ongelmia oppimisyhteisön ilmapiirissä % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

Vuonna 2017
10,2 % tytöt
4 % pojat

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen -toimenpidesuunnitelma

Sitoudumme varmistamaan, että lasten ja nuorten yksinäisyyden kokemukset vähenevät ja osallisuuden kokemukset vahvistuvat

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Kehitämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita, toimintatapoja, vaikuttamiskanavia sekä eri väestöryhmien osallisuuteen liittyvää tiedonkeruuta sekä saavutettavaa viestintää

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Vahvistamme yhteisöllisyyttä

- Tarjoamme yhteisöllisyyden tukea lasten ja nuorten omista kasvu- ja kehitysympäristöissä
- Jokainen lapsi ja nuori tuntee kuuluvansa ryhmään esim. olevansa osa luokkayhteisöä
- Kehitämme vertaistukimalleja esim. tukioppilaat, vertaissovittelu
- Teemme kuntien nuorisopalveluiden ja perusopetuksen kanssa yhteistyötä alueille sopivien yhteisöllisyyttä vahvistavien asioiden kehittämiseksi

Kehitämme koulujen yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintamalleja

- Etsimme tapoja lasten ja nuorten sosiaalisten taitojen kehittämiseksi, jota kautta yhteisöihin liittyminen vahvistuu ja tekee yhteiseen tekemiseen osallistumisen helpommaksi yksinäisille lapsille ja nuorille

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Tuemme pirkanmaalaisia osallistumaan oman ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen ja kehitämme yhdessä osallistumisen kynnystä madaltavia toimintatapoja

Kehitämme osallisuuden tapoja

- Kehitämme osallisuutta ja osallistumme Pirhan [asiakaskokemuksen ja osallistumisen ohjelman](#) mukaiseen työskentelyyn
- Hyödynnämme mahdollisuuksien mukaan kokemusasiantuntijoita ja otamme palveluiden suunnitteluun mukaan lasten ja nuorten parlamenttilaisia ja/tai nuorisovaltuuston edustajia
- Otamme NPS-asiakaspalautejärjestelmän käyttöön kaikissa palveluissa. Asiakkaat ja kuntalaiset ovat aktiivisessa roolissa palveluiden toimivuutta ja vaikuttavuutta arvioitaessa
- Kuntalaisten palautteen antoa varten on luotu kanavia

Tunnistamme yhteistyössä Pirkanmaan alueellisia erityispiirteitä

- Kehitämme alueellisten ominaispiirteiden tunnistamista varten uusia menetelmiä ja yhteistä toimintakulttuuria
- Otamme käyttöön Itlan Näkymätyökalun koko hyvinvointialueella (2024)
- Otamme käyttöön henkilöstön aloite –työkalun ja vahvistamme rakenteellisen sosiaalityön mallia
- Pidämme tärkeänä edistää tiedolla johtamisen toimintakulttuuria, joka yhdistää kuntia, Pirhaa ja 3. sektorin toimijoita
- Kehitämme lapsivaikutusten arvioinnin tai lapsibudjetoinnin mallia PirHaan tarpeisiin soveltuvalla tavalla

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Teemme yhteistyötä eri järjestöjen ja seurakuntien kanssa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi.

Vahvistamme yhteistyötä järjestöjen, seurakuntien ja vaikuttamiselinten kanssa

- Teemme aluekohtaista ilmiöiden tunnistamista yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa ml. perhekeskustoiminta
- Kehitämme yhdessä osallisuutta edistävää toimintaa ja palveluita kuntien ja 3. sektorin toimijoiden kanssa
- Kehitämme yhteistyötä nuorten vaikuttamiselinten kanssa esim. nuorisovaltuusto ja valtakunnallinen [Kohti nuorten hyvinvointialuetta](#) -hanke

10. Turvallinen kasvuympäristö ja arjen turvallisuuden lisääminen

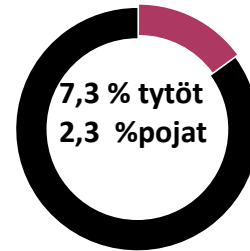
Kaikilla lapsilla ja nuorilla on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön. Turvallisuuden tunnetta heikentävät kokemukset kiusaamisesta, häirinnästä ja erilaisesta kaltoinkohtelusta.

Kasvavana ongelmana on some-kiusaamisen lisääntyminen, joka voi olla hyvinkin julmaa ja vaurioittavaa. Seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokeneiden määrä on kasvanut muutamassa vuoden paljon ja koskettaa erityisesti tyttöjä ja muun sukupuolisia sekä jollain tavalla vammaisia lapsia. (esim. Lapsiuhritutkimus 2022)

Kaikki tässä esitetyt seurantaindikaattorit osoittavat lasten ja nuorten kasvuympäristön muuttuneen aikaisempaa turvattomampaan suuntaan.

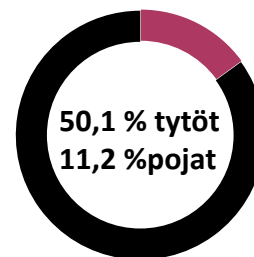
Lasten ja nuorten kasvuympäristön ja arjen turvallisuuden lisääminen on yhteinen asia, jota voidaan edistää tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen sote-toimijoiden, kuntien ja järjestöjen kanssa.

Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttanut haittaa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

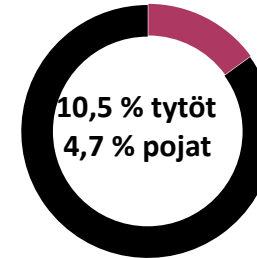
v. 2017:
7 % tytöt
3,6 % pojat

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

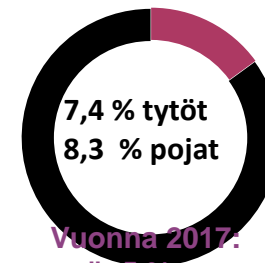
Vuonna 2017:
ei tietoja

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

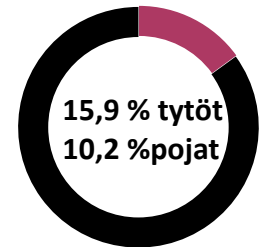
v. 2017:
tytöt 8,7 %
pojat 5,9 %

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

Vuonna 2017:
tytöt 5 %
pojat 6,3 %

Kokenut vanhempien tai huoltajien taholta fyysistä väkivaltaa vuoden aikana % 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021

Vuonna 2017:
ei tietoja

Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä kasvuympäristö -toimenpidesuunnitelma

Sitoudumme varmistamaan, että lapset ja nuoret kokevat olonsa turvalliseksi arjessa ja kasvuympäristössään

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Luomme hyvinvointia ja terveyttä edistäviä turvallisia lähiympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä vahvistamme kiusaamisen aktiivista ehkäisyä.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Arkiympäristöt

- Sitoudumme varmistamaan lapsille ja nuorille turvallisia kasvu- ja kehitysympäristöjä: varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, toisen asteen oppilaitokset, nuorisotilat ja muut vapaa-ajan viettopaikat
- Opiskeluhuollon palveluissa tehtävät konkreettiset toimenpiteet kuvaamme yksityiskohtaisesti alueellisessa opiskeluhuollon suunnitelmassa

Ehkäisevän työn kehittäminen

- Varmistamme, että lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puuttumiseksi kehitetään nopean puuttumisen toimintatapoja ja joita käsitellään lasten ja nuorten kanssa
- Tarvitaan yhteistyötä järjestöjen ja kuntien kanssa

Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä kasvuympäristö -toimenpidesuunnitelma

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia sekä konsultaatio- ja tukirakenteita

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Kehitämme lähellä arkea olevaa tukea

- Kehitämme lasten ja nuorten vertaistukimalleja esim. tukioppilaat ryhmäytymisen tukena
- Pyrimme lisäämään kouluilla ja nuorisotiloissa toimivien turvallisten aikuisten saatavuutta
 - Kehitämme turvataitokasvatusta seksuaalikasvatusta median lukutaitoja
- Hyödynnetään kolmannen sektorin palveluita

Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia

- Järjestämme eri ammattilaisille koulutusta väkivaltatyöstä
- Kehitämme konsultaatorakenteita väkivaltatyössä:
Kaltoinkohtelun käsikirjan mukainen toimintamalli on viranomaisten käytössä
- Kehitämme ehkäisevän väkivaltatyön muotoja (Barnahus) ja laajennamme vakavaan väkivaltaan liittyviä toimintamalleja esim. Marak -toimintaa

Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä kasvuympäristö -toimenpidesuunnitelma

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Lisäämme yhteistyötä pelastuslaitoksen, hyvinvointialueen sote-puolen ja kuntien välille, jotta riskien ennakointi ja turvallisuustaso alueella paranee

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimenpiteet yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi

Monialainen yhteistyö

- Pyrimme osaltamme tuomaan esille lasten ja nuorten näkökulmaa esim. kaupunkisuunnitteluun liittyvissä asioissa
- Varmistamme lapsille ja nuorille turvalliset liikkumisen mahdollisuudet yhteistyössä kuntien kanssa
- Varmistamme lasten aseman huomioimisen erilaisissa kriisi- ja valmiussuunnitelmissa

Monialainen yhteistyö

- Kehitämme viranomaisten välille selkeitä toimintamalleja turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa
- Yhteistyö järjestöjen kanssa [Lähellä.fi -sivuston](#) hyödyntäminen (integraatio PTV suomi.fi palvelutietovaranto)

Mittarit: Kouluterveyskysely: kiusaaminen, häirintä- indikaattorit, ammattilaisten monialaisen työn rakenteet uhka- ja vaaratilanteissa K/E

11. Pirhan strategian toteutuminen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

Palveluiden järjestämisen painopiste siirtyy yhä enemmän varhaiseen vaiheeseen

Kehitämme aika- ja paikkariippumattomia palveluita

- Etävastaanotot
 - Omaolo
- Chat –kanavat
- Liikkuvat palvelut
- Sähköinen ajanvaraus ja lomakkeet
- Sähköinen perhekeskus
 - Palvelutarjotin hyvinvointialueen palveluista
- Järjestöjen palveluiden hyödyntäminen

Kehitämme asiakasohjausta

- Yhteydenottaja saa mahdollisimman hyvin apua ensi kontaktissa
- Minun tiimini -malli otetaan käyttöön koko alueella
- Koko Pirhan alueella on toimiva ja yhtenäinen asiakasohjaus
- Asiakasohjauksen yhteystiedot hyvin saatavilla kuntien nettisivuilla yms.

Kehitämme varhaisen vaiheen palveluita

- Perheohjaus
- Perhepolku- ja, voimaperhe –malli käyttöön koko alueella
- Opiskeluhuollon yksilöllisen työn muodot ja yhteisöllinen työ
 - Järjestöjen, seurakuntien ja kuntien kanssa yhteistyössä perhekeskustoimintaa
- Alueelliset profiilit ohjaavat palveluiden järjestämistä ja kehittämistä

Kehitämme monialaista työtä

- Luodaan toimivia yhteistyön rakenteita ja prosesseja
- Luodaan tarvittavia konsultaatorakenteita asiantuntemuksen hyödyntämiseksi
- Asiakkaan kannalta selkeät yhteistyömallit ja sujuvat asiakas- tai hoitopolut
- Vähennetään päällekkäistä työtä, tiedetään kuntien ja Pirhan henkilöstön tehtävät ja vastuut, osataan toimia yhdessä

Varmistamme saatavuuden ja pysyvyyden, henkilöstömitoituksen toteutumisen

- Opiskeluhuollon koulukuraattoreiden ja –psykologien sekä lastensuojelun henkilöstömitoitus toteutuu
- Perusterveydenhuollon hoitotakuu toteutuu kaikilla sote-aseilla sekä suun terveydenhuollossa.
- Palveluverkkoa uudistetaan turvaamalla yhdenvertaiset palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toiminnan visio 2023-2026

12. Lastensuojelun suunnitelma osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa

Lastensuojelun suunnitelma

Lastensuojelulain 12 §:ssä määritellään, että alueellisen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta alueella;
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävistä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista alueella;
- 3) lastensuojelun tarpeesta alueella;
- 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
- 5) tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

13. Lastensuojelun palvelujärjestelmä

Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa lastensuojelun palvelut sijoittuvat erityispalveluiden toimialueelle ja organisoituvat lastensuojelun sijaishuollon ja lastensuojelun sosiaalityön vastuualueiksi (seuraavassa diassa organisaatiokaava).

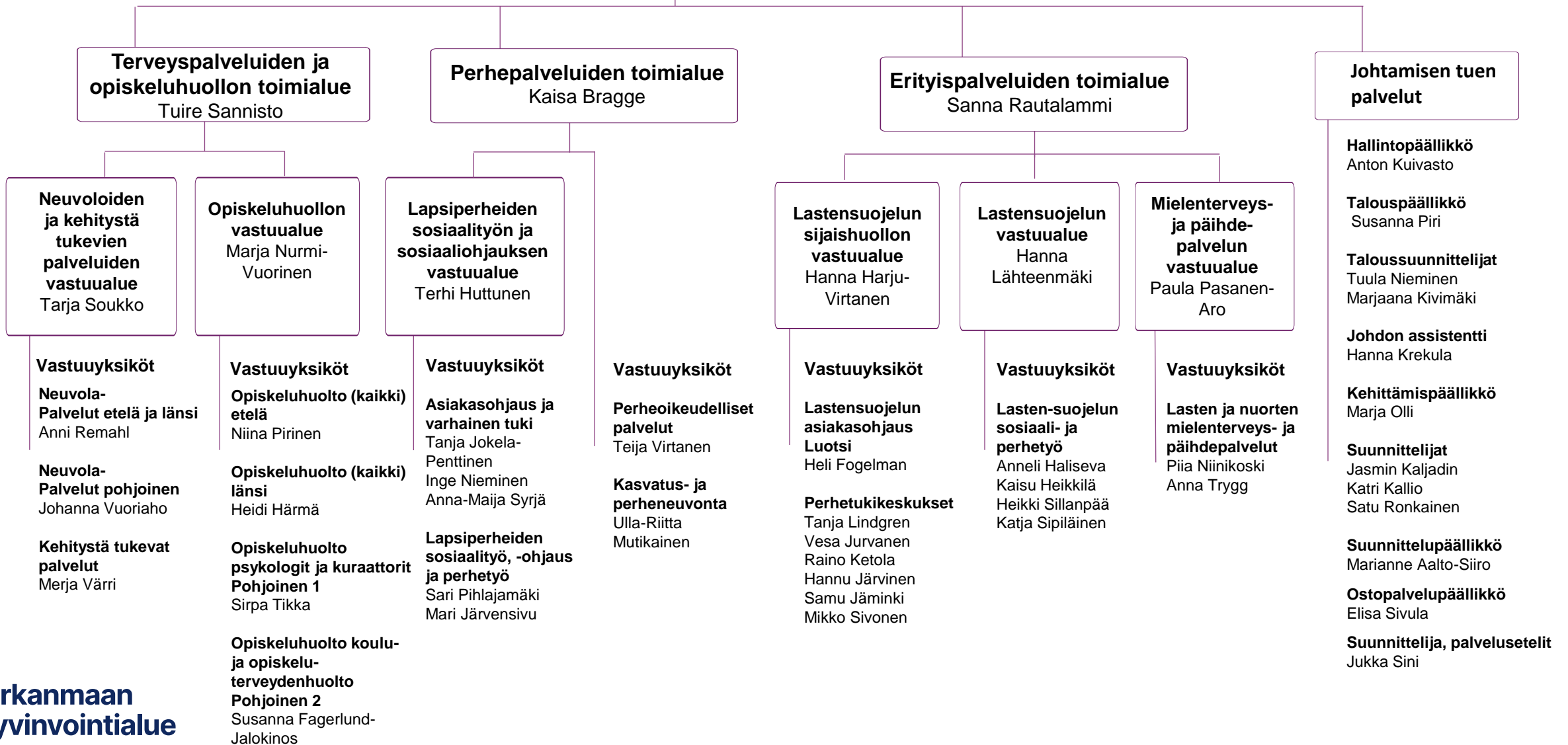
Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden palveluverkon uudistaminen tapahtuu seuraavina vuosina. Tavoitteena on järjestää lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityön palvelut alueellisesti tavoitettavalla tavalla ja tarvittaessa digipalveluita ja liikkuvia palveluita hyödyntäen. Lastensuojelun sijaishuollon asiakasohjaus- ja laitospalveluita johdetaan maakunnallisesti ja laitoshoidon osalta pyritään vahvistamaan omaa tuotantoa. Lastensuojelun henkilövoimavarojen määräytymistä ohjaa isosti lainsäädäntö esim. ammattihenkilölait, henkilöstömitoitusta ja määräaikojen käsittelyä koskevat lait.

Pirkanmaan hyvinvointialueella uusien asiakkaiden lastensuojelutarpeen arviointeja tehdään lapsiperheiden sosiaalityössä, joka sijoittuu organisaatiossa perhepalveluiden toimialueelle. Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön tiimit toimivat alueellisesti eli eteläinen, läntinen ja pohjoinen alue.

Lastensuojelupalveluiden järjestämisen lähtökohtana on alueellinen palveluiden tarve, saatavuus ja kustannukset noudattaen kansallista vähimmäistietoasetuksen luonnosta. Palveluiden vaikuttavuuden arviointia ja laadun kehittämistä tehdään jatkuvasti. Tavoitteena on tarjota pirkanmaalaisille perheille yhdenvertaisia ja laadukkaita lastensuojelunpalveluita asuinkunnasta riippumatta.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Titta Pelttari

14. Lastensuojelun järjestäminen

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.

Hyvinvointialueen on huolehdittava ehkäisevästä lastensuojelusta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissaan sekä siitä, että lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin hyvinvointialueella esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan. Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen.

Hyvinvointialue vastaa lastensuojelun toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Sen on lastensuojelua järjestäessään oltava tarvittaessa yhteistyössä kuntien eri toimialojen, muiden viranomaisten samoin kuin muiden hyvinvointialueiden ja niiden alueilla sijaitsevien kuntien sekä muiden palveluja järjestävien yhteisöjen ja laitosten kanssa riittävien ja tarvetta vastaavien palvelujen järjestämiseksi ja asiantuntemuksen turvaamiseksi. Palveluiden järjestämiseksi varattavien voimavarojen tulee olla riittävät palveluiden järjestämiseksi lakisääteisesti ja laadukkaasti.

15. Varhaisen vaiheen palvelut ja universaalipalvelut

- Lapsiperheiden palveluissa painopisteen tulee olla perhekeskustoiminnassa eli kaikille tarkoitettujen universaalipalveluiden ja ennaltaehkäisevien palveluiden järjestämisessä. Lapsi ja perhe saavat palveluita matalalla kynnyksellä tai kynnyksettömästi ja oikea-aikaisesti. Palveluja tarjotaan myös sähköisesti.
- Mikäli universaalipalveluiden ja peruspalveluiden tuki ei ole riittävää, voi hakea apua asiakasohjauksesta. Tarvittaessa perheelle tarjotaan sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita.
- Alueellisessa neuvolatoiminnan suunnitelmassa on kuvattu tarkemmin neuvolan ja lapsen kehitystä tukevien palveluiden järjestämistä Pirkanmaan hyvinvointialueella.
- Alueellisessa opiskeluhuollon suunnitelmassa on hyvinvointialueen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä koulukuraattori- ja psykologitoiminnan tavoitteet ja järjestäminen
- Poikkileikkaavana päätavoitteena on tarjota kaikissa palveluissa tukea ja apua pääosin lasten ja nuorten omassa kasvu- ja kehitysympäristöissä neuvoloissa, koulukuraattorin avustuksessa ja kouluilla.

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

UNIVERSAALIT JA VARHAISEN VAIHEEN LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Äitiysneuvolat

Lastenneuvolat

Raskauden ehkäisy ja perhesuunnitteluneuvonta

Neuvolapsykologi

Kouluterveydenhuolto

Perusopetuksen koulupsykologi

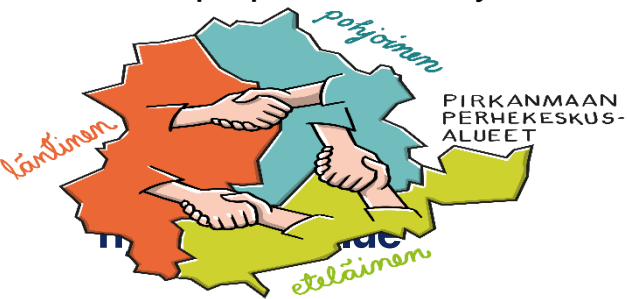
Perusopetuksen koulukuraattori

Asiakasohjaus vastaa Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten palveluiden ensi vaiheen ohjauksesta ja neuvonnasta. Apua on mahdollista pyytää 24/7 sähköisellä Pyydä apua –lomakkeella tai kontaktoimalla palveluohjaajaa virka-aikana puhelimitse.

Strateginen valinta: kohdennamme resursseja varhaisen vaiheen toimintaan ja vahvistamme integraatiota

Vuosina 2023-2026

- Lasten, nuorten ja perheiden asiakasohjaus laajenee so-te-sektorilla
- Yhtenäiset asiakasohjauksen toimintamallit ja seuranta luotu sote- ja perhekeskuksille
- Lapsiperheiden varhaisen vaiheen palveluja kehitetään matalan kynnyksen perhekeskusmallin mukaisesti
- Sähköinen perhekeskus tarjoaa verkon kautta tietoa palveluista ja erilaisia neuvontamahdollisuuksia
- Perhekeskustoiminta on kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja hyvinvointialueen yhteistä toimintaa lapsiperheiden hyväksi

Vuoteen 2026 mennessä

- Asiakkaat ovat löytäneet neuvoloiden ja kehitystä tukevien palveluiden digitaaliset palvelumuodot ja hyödyntävät niitä (digitaalisten palveluiden käyttö lisääntynyt vähintään 10 %)
- Asiakkaille tarjottavien palvelujen valikoimaa laajennetaan siten, että palvelu- ja asiakasohjaukseen tulleista asiakkaista vähintään 50 % tulee autetuksi palveluohjauksen, 3. sektorin, kuntien ja seurakuntien tarjoamien palvelujen avulla
- Digitaalinen sote-keskus (ml. digiklinikka) ja sähköinen perhekeskus toimivat tavoitellusti ja vähentävät toimipisteissä asiointia
- Neuvoloiden ja kehitystä tukevien palveluiden toimintamallit ovat mahdollisimman yhdenmukaiset vahvistaen ennaltaehkäisevän työn kohdentumista asiakkaille
- Palvelut tuotetaan asukkaiden tarpeiden mukaisesti eri toimijoiden yhteistyönä

Mittarit: sähköisten palveluiden käyttömäärät, asiakasohjauksen yhteydenottomäärät ja syyt

16. Tukea antavat palvelut

- Sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin kuntalainen voi hakeutua itse tai työntekijän ohjaamana
- Lapsiperheiden sosiaalityöhön ja perhetyöhön ohjaututaan palvelutarpeen arvioinnin kautta. Useimmiten palvelutarpeen arviointiin sisältyy myös lastensuojelutarpeen selvitys
- Sosiaaliohjaus on sosiaalipalvelu, jossa arvioidaan sosiaalihuollon asiakkaan palvelutarpeita, ohjataan asiakas palveluihin, tuetaan häntä palvelujen käytössä ja elämänhallinnassa ja tehdään yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamiseksi
- Perhetyö on tavoitteellista, suunnitelmallista ja ohjauksellista toimintaa vanhemmuuden vahvistamiseksi. Laajasti katsoen perhetyö on asiakkaan ja hänen perheensä hyvinvoinnin tukemista. Tarkoituksena on perheen voimavarojen vahvistaminen ja vuorovaikutuksen parantaminen

TUKEA ANTAVAT PALVELUT

Lapsiperheiden palveluohjaus

Lapsiperheiden sosiaalityö

Lapsiperheiden perhetyö

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden vertaistukitoiminta

Perheneuvolan palvelut

Perhekuntoutuksen palvelut

Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta

Lastenvalvojapalvelut

Perheasioiden sovittelu

Tuetut ja valvotut

tapaamiset sekä valvotut

vaihdot

Vanhemmuuden

selvittäminen

Tavoitteena, että yhä vähemmän asiakkaita ohjautuu palvelutarpeen arviointiin, koska saavat tarvittavaa ohjausta ja neuvontaa jo ensimmäisellä yhteydenotolla asiakasohjauksesta.

Strategian toteuttaminen: ammatti- ja tehtävärakenteen uudistaminen tarvittavissa palveluissa

Vuosina 2023-2024

- Lapsiperheiden kanssa tehtävän sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön tehtävärakenteen uudistaminen ja tehtävien uudelleenmäärittely
- Lastensuojeluilmoitusten ja sosiaalihuoltolain mukaisten yhteydenottojen käsittelyä tehostetaan ja lisätään monialaista työskentelyä jo arviointivaiheessa
- Kehitetään monialaisen arvioinnin prosesseja ja tavoitteena on kartoittaa tilanne mahdollisimman hyvin jo perheen ottaessa yhteyttä palveluun
- Parannetaan lakisääteisten määräaikojen toteutumisen seurantaa
- Lisätään omaa tuotantoa tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnassa

Vuoteen 2026 mennessä

- Orpon hallitusohjelman mukaisesti vahvistetaan ammattilaisten mahdollisuutta keskittyä omaa osaamistaan vastaavaan työhön, joka tapahtuu selkeyttämällä työnjakoja ja tehtäväkuvia
- Asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistämisen myötä tiedolla johtaminen mahdollistuu uudella tavalla ja palveluiden vaikuttavuuden arviointia voidaan viedä systemaattisesti eteenpäin
- Yhteisösosiaalityön eri muotoja otetaan käyttöön koko hyvinvointialueella
- Uudet toimintamallit ja terveyshyötyarvion malli on otettu käyttöön

17. Korjaavat palvelut

- Lastensuojelun tehtävänä on lapsen oikeuksien turvaaminen sekä vanhempien ja muiden huoltajien tukeminen kasvatustehtävässä.
- Ensisijaisesti pyritään siihen, että lapsi voi kasvaa ja kehittyä omassa kodissaan.
- Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.
- Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun järjestämisestä vastaa hyvinvointialue.
- Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut tukevat lasta ja perhettä mielen hyvinvointiin sekä riippuvuuksiin liittyvissä asioissa.
- Tarvittaessa lapsi tai nuori voidaan ohjata mielenterveyshäiriöiden avohoidon erityispalveluihin, joita järjestetään erikoissairaanhoidona.

KORJAAVIA PALVELUITA

Lastensuojelu

Lastensuojelun päivystys

Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelun jälkihuolto

Lastensuojelun sijaishuolto

Lastensuojelun sosiaalityö

Perhetukikeskukset

Lasten ja nuorten
mielenterveys- ja
päihdepalvelut

Painopisteenä on kehittää lastensuojelun tarpeessa olevien lasten ja perheiden kotiin tehtävää työtä ja määritellä tarkemmin palveluiden sisällöt. Tavoitteena on myös kehittää sijaishuollosta kotiuttamiseen tähtääviä ja koko perhettä tukevia toimintamalleja.

Strateginen valinta: kohdennamme resursseja varhaisen vaiheen toimintaan ja vahvistamme integraatiota

Vuoteen 2025 mennessä mielenterveys- ja päihdepalveluiden toiminnassa

- Monialainen tiimimalli käytössä lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluissa: hoidon saatavuus parantuu perustasolla ja erikoissairaanhoidossa
- Potilas- ja lähetemäärät ja hoitoon jonottavien lukumäärät vähenevät sekä perustasolla että erikoissairaanhoidossa
- Lanupe- linjalle soveltuvien mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden hoidon näyttöön perustuvien menetelmien koulutus- ja koordinaatorakenne on käytössä
- Nuorten mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden ennaltaehkäisyyn soveltuva toimintamalli/työkalupakin pilotointi on käytössä hyvinvointialueen, kuntien ja 3. sektorin työntekijöillä. (Hoppu-hanke).

Vuoteen 2025 mennessä lastensuojelussa

- Varhaisten palveluiden tarjonnan ja vaikuttavuuden myötä enintään **6 %** 0-17-vuotiaista lapsista on tehty lastensuojeluilmoitus (7,8 % vuonna 2022)
- Varhaisen tuen tarjonnan myötä lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa vuoden aikana on enintään **3,3 %** 0-17-vuotiaista (3,6 % v. 2022)
- Uusien huostaanottojen määrä vähenee **3 %** vuoteen 2023 verrattuna
- Oma vaativan tason laitospalvelu kodin ulkopuolelle sijoitetuille mielenterveys-/päihdeoireileville nuorille voi käynnistää toimintansa.
- Tiedolla johtaminen on toimivaa ja vaikuttavuuden arviointia on pilotoitu laajasti sekä kehitetty arviointimalli, jota voidaan käyttää eri palveluissa. Tehdään yhteistyötä oppilaitosten kanssa palveluiden vaikuttavuuden arvioimiseksi sekä kehittämis- ja tutkimustyön yhdistämiseksi

Pirhan strategian toteuttaminen palvelulinjalla

- Hyvinvointialueen strategia jalkautetaan osaksi Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjan toimintaa erityisesti toimeenpanosuunnitelmien kautta. Palvelulinjan kehittämistiimi ja kansalliset hankkeet tukevat toimeenpanosuunnitelman toteutusta.
- Aika- ja paikkariippumattomien digitaalisten palvelujen laajennus, asiakasohjausta ja ammattilaisten yhteistyötä selkeyttävät toimintamallit sekä alueellisia erityispiirteitä huomioivien palvelujen tarjonta mahdollistavat painopisteen siirron korjaavista palveluista kevyempiin palveluihin.
- Uudet toimintamallit päivitetään palvelulinjan työntekijöiden työtä ohjaavaan ja työhön perehdyttävään Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen laatukäsikirjaan.
- Laadukkaiden ja kustannusvaikuttavien toimenpiteiden suunnittelu ja toteutus mahdollistetaan johtamista tukevaa tietopohjaa vahvistamalla. Vaikuttavuus- ja asiakaspalautetietoa vahvistetaan, aluetasoista ilmiö- sekä palveluvajetietoa kootaan systemaattisesti ja henkilöstön osallistumisen käytänteitä vahvistetaan.
- Tiivis oppilaitosyhteistyö tukee tietopohjan kehittymistä sekä tulevien ammattilaisten liittymistä osaksi palvelulinjan toimintaa. Palvelulinjan työnantajaimagon kehittämiseen panostetaan ja henkilöstön hyvinvointia lisääviä toimenpiteitä suunnitellaan yhteistyössä henkilöstön kanssa. Palvelulinja tulee profiloitumaan valtakunnallisesti lasten, nuorten ja perheiden palvelujen järjestämisen ja kehittämisen asiantuntijana.

18. Lastensuojelun tarpeet ja voimavarat Pirkanmaan hyvinvointialueella

THL:n valtakunnalliset lastensuojelun toimintatiedot ja palvelulinjan
oma tiedontuotanto
Päivitetään vielä tilastotietoja

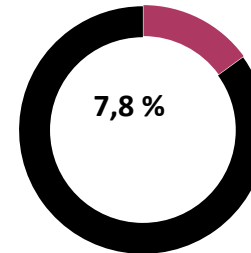

Lastensuojeluilmoitukset % vastaavan ikäisestä väestöstä

- Lastensuojeluilmoitusten määrä kasvanut vuodesta 2017 tasaisesti sekä koko maassa että Pirkanmaalla (kasvu noin 2 %). Pirkanmaalla ilmoitusten lukumäärissä on isoja kuntakohtaisia eroja
- Lastensuojeluilmoitusten kohteena olleiden lasten määrä on kasvanut koko maassa eniten 13–15-vuotiaiden ikäryhmässä – teini-ikäisistä lähes 14 prosentista tehtiin vuoden 2022 aikana lastensuojeluilmoitus.
- Vuonna 2022 suhteellisesti eniten lastensuojeluun tehtiin ilmoituksia Mänttä-Vilppulassa, Urjalassa, Valkeakoskella noin 10 % vastaavan ikäisestä väestöstä oli ilmoitusten kohteena. Suhteessa vähiten lastensuojeluilmoituksia vuonna 2022 tehtiin Lempäälässä 3.8 %
- Lastensuojelun vireillepanoihin on pystytty vastaamaan lakisääteisen 7 vrk:n kuluessa koko maan keskitasoa paremmin vuonna 2022
- Palvelutarpeen arviointien lakisääteinen määräaika (max. 3kk) ylittyi Pirkanmaalla hiukan koko maan keskitasoa

**Pirkanmaan
useamman
hyvinvointialue**

0-17-vuotiaat, joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Vuonna 2017 Lapsia, joista tehty lastensuojeluilmoitus 5,9 %

Määrällisesti eniten lastensuojeluilmoituksia tehtiin vuonna 2022

1. Tampere 3425
2. Ylöjärvi 682
3. Nokia 601
4. Kangasala 579
5. Valkeakoski 420

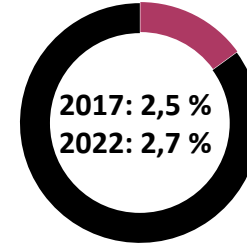
Lastensuojeluilmoitusten syitä

- Lapsen tai nuoren mielenterveyden ongelmat
- Lapsen tai nuoren päihteiden tai huumeiden käyttö
- Vanhemman päihteiden tai huumeiden käyttö
- Perheristiriidat, perheväkivalta
- Vanhemman jaksamiseen liittyvät ongelmat tai vanhemmuuden puute
- Koulunkäyntiin liittyvät ongelmat

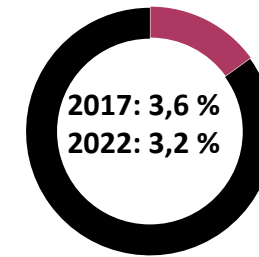
Lastensuojelun avohuollon asiakkuudet % vastaavan ikäisestä väestöstä

- Sotkanetin vuoden 2017-2022 tilastojen mukaan Pirkanmaalla lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä suhteessa samanikäiseen väestöön on vuosina 2017-2022 pysynyt melko tasaisena ja samankaltaisena koko maan tason kanssa (vaihteluväli 3,6-3,8 %)
- Vuonna 2022 Pirkanmaalla oli lastensuojelun avohuollon 0-17-vuotiaita asiakkaita oli 3,6 % saman ikäisestä väestöstä.
- Kesäkuussa 2023 THL:n tiedon mukaan ikäluokassa 13-17 Pirkanmaalla on asiakkaana 5,3 % (koko maan luku 4,9 %)
- Ikäryhmittäisessä tarkastelussa eniten lastensuojelun avohuollon asiakkaita on 13–17 -vuotiaiden ikäryhmässä, joka on trendi koko maassa.
- Eniten uusia asiakkuuksia alkaa myös ikäryhmässä 13-17 -vuotiaat, joiden määrä vuonna 2022 samanikäisestä väestöstä oli 1,8 %

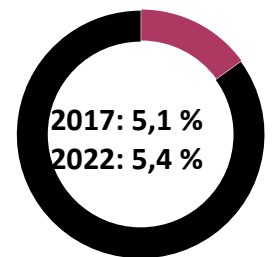
0-6-vuotiaat,
lastensuojelun
avohuollon asiakkaat,
% vastaavan ikäisestä
väestöstä

7-12-vuotiaat,
lastensuojelun
avohuollon asiakkaat,
% vastaavan ikäisestä
väestöstä

13-17-vuotiaat,
lastensuojelun
avohuollon asiakkaat,
% vastaavan ikäisestä
väestöstä

Uusien lastensuojelun asiakkuuksien suhteellinen määrä % vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2022

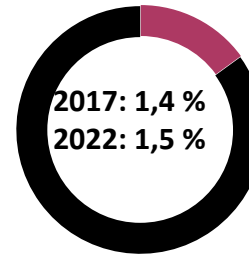
1. Juupajoki 2,7 %
2. Valkeakoski 1,9 %
3. Ylöjärvi 1,8 %
4. Orivesi, Pälkäne, Virrat 1,5 %
5. Akaa 1,4 %

Kodin ulkopuolella sijoitetut 0-17-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

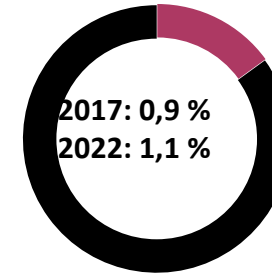
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrä on kasvanut koko ajan vuodesta 2017 alkaen
- THL:n tilaston mukaan vaikuttaisi siltä, että Pirkanmaalla on sijoitettuja lapsia suhteessa eniten Tampereella, Akaassa ja Urjalassa noin 2 % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Pirkanmaalla suurin ikäryhmä huostaanotetuissa lapsissa on 13-17-vuotiaat, joita oli kesäkuussa 2023 THL:n tiedon mukaan 1,9 % (koko maan luku 1,8 %) Sijoitettuna tässä ikäluokassa on 2,7 % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Kodin ulkopuolelle voidaan sijoittaa lastensuojelulain perusteella kiireellisesti tai ottamalla lapsi huostaan. Jonkin verran käytetään myös ns. avohuollon sijoitusta tukitoimena.

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

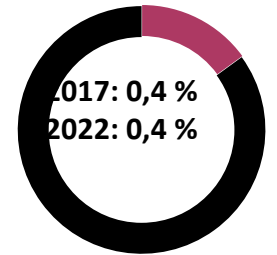
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

Huostassa 0-17-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kiireellisesti sijoitettuna 0-17-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

Sijoitusmäärien kasvun taustalla on

- Lasten ja nuorten mielenterveysongelmien kasvua ja vaikeutumista, hoitoon pääsyn ongelmat
- Korona –pandemian aikana syntynyt hoitovelka ja eri tavoilla oireileva lasten pahoinvoinnin kasvu
- Vanhemmuuden haasteet ja perheristiriidat
- Koulun käyntiin liittyvät vakavat ongelmat
- Vanhempien tai lasten päihteiden tai huumeiden käyttö

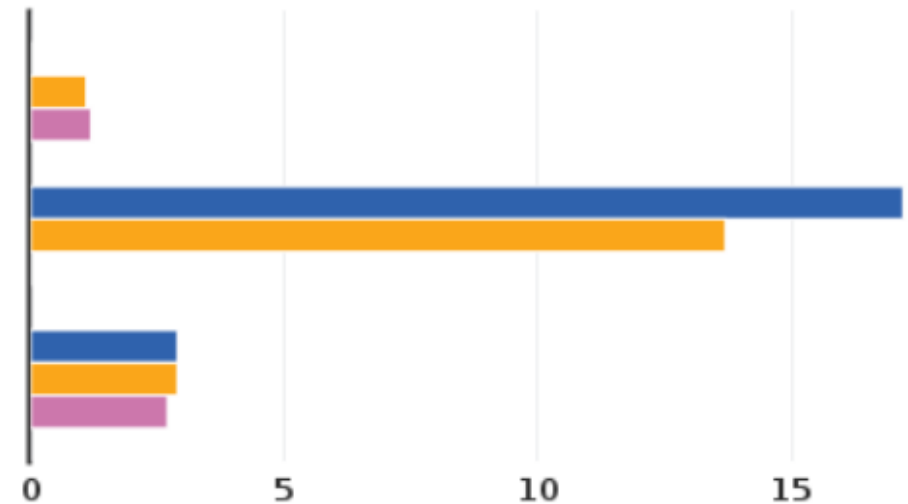
Pirhan hyte -kerroin tulosindikaattorit nuorten aikuisten osalta

Alue: Pirkanmaan hyvinvointialue **Sukupuoli:** Yhteensä

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, % vastaavan ikäises...

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2017

2021

2022

Nuorten ja nuorten aikuisten (13-24 -vuotiaat) mielenterveys- ja päihdetyön kehittäminen

Nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdetyötä kehitetään Pirkanmaan hyvinvointialueella 2023-2024 Hoppu -hankkeessa. Tavoitteena on koronapandemian aikana syntyneen hoitovelan purkaminen.

Toimenpiteiksi on valittu ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen vahvistaminen perhekeskuksessa, näyttöön perustuvien menetelmien käytön jatkuvuuden varmistaminen ja uusien menetelmien käyttöönoton arviointi sekä verkossa tapahtuvan etsivän sosiaalityön pilotointi.

Ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea kehitetään yhteistyössä nuorten, opiskeluhuollon, kasvatusta- ja perheneuvonnan sekä nuorten mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden yksikön kanssa. Tavoitteena on tarjota tietoa ja toimintamalleja ennaltaehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön myös kaikille perhekeskustoimijoille.

Hankkeen aikana pyritään kartoittamaan olemassa olevat mielenterveys- ja päihdehäiriöiden ryhmämuotoiset ja digitaaliset hoitomenetelmät sekä ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen toimintamallit. Menetelmien ja toimintamallien soveltuvuus arvioidaan lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalle yhdessä nuorten, työntekijöiden ja esihenkilöstön kanssa.

Lastensuojelun nettokäyttökustannusten kehitystrendi Pirhassa

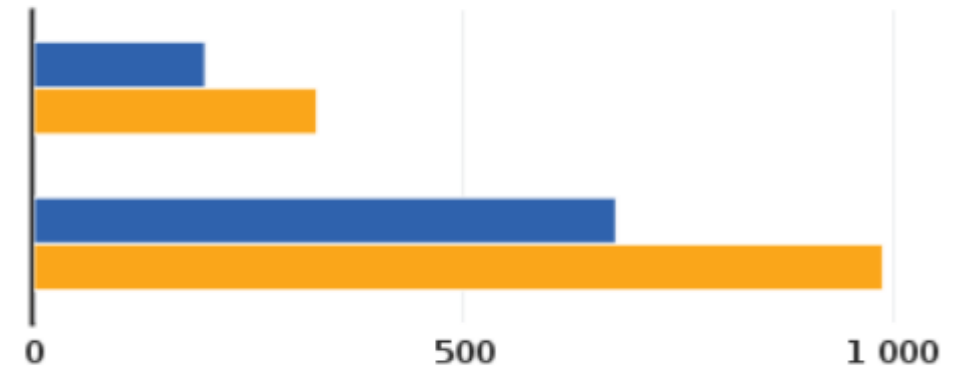
Alue: Pirkanmaan hyvinvointialue **Sukupuoli:** Yhteensä

Lastensuojelun avohuoltopalvelujen nettokäyttökustannukset yhteensä,
euroa / alle 18-vuotiaat

Lastensuojelun laitospo- ja perhehoidon nettokäyttökustannukset yhteensä,
euroa / alle 18-vuotiaat

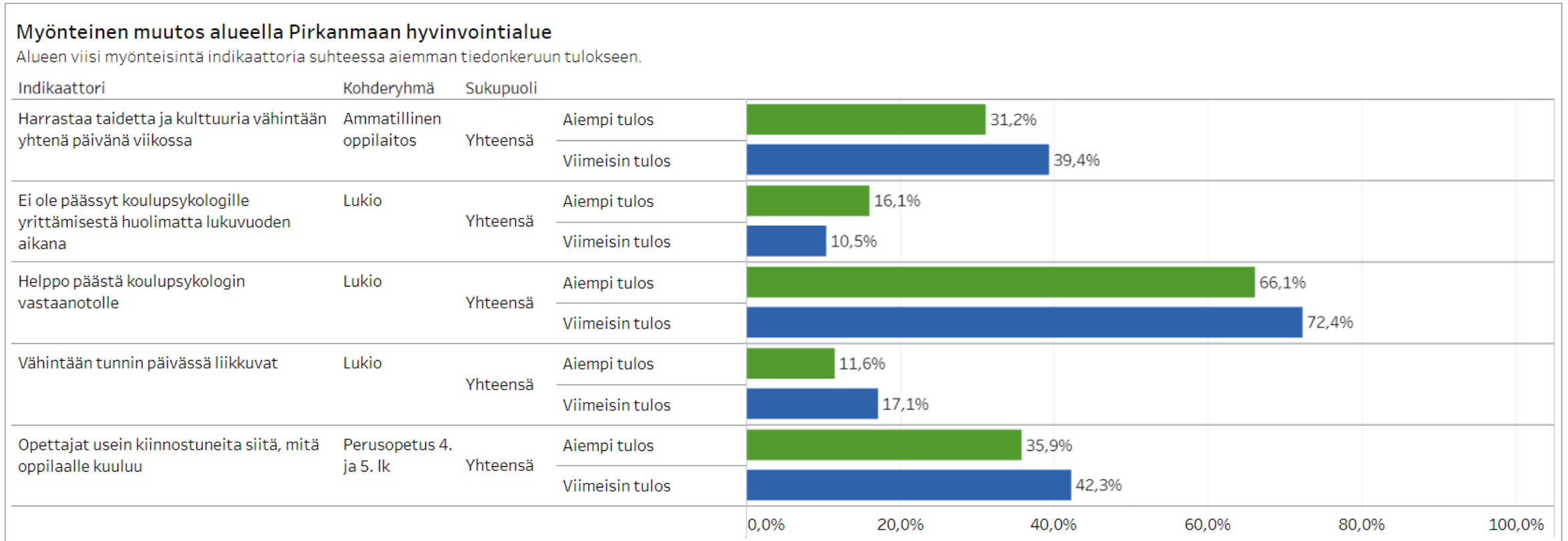
2017

2022

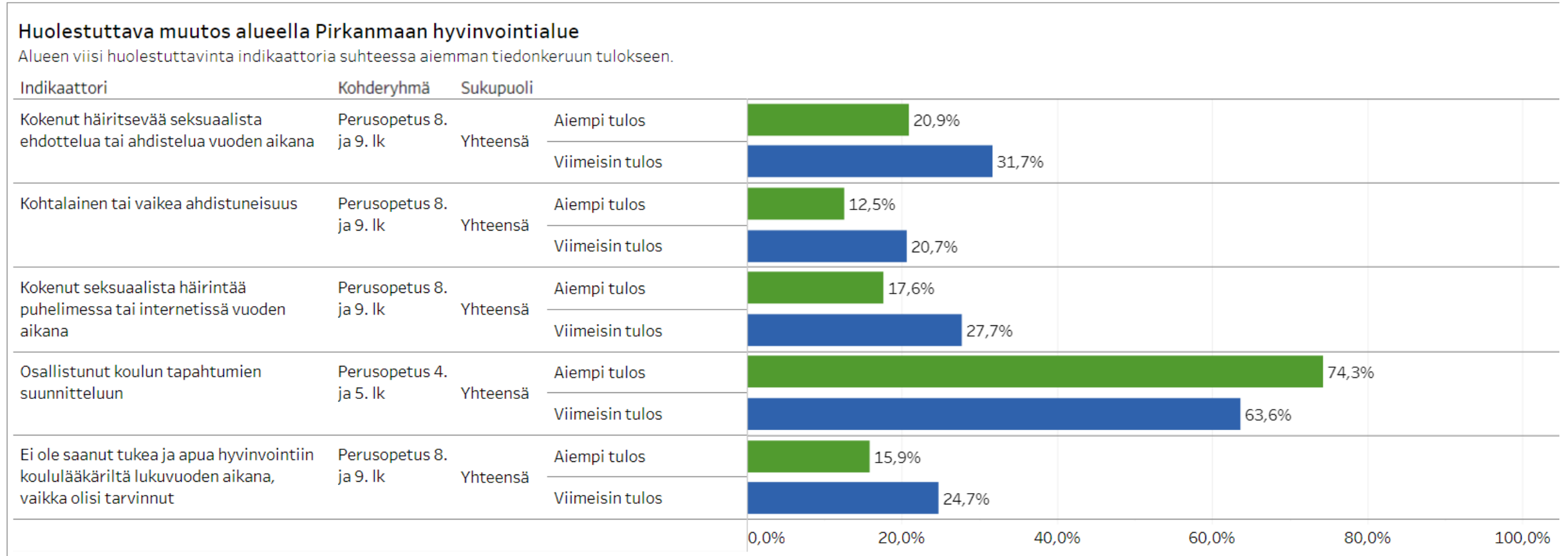

Lastensuojelun avohuollon kustannukset ovat Pirkanmaalla pienemmät kuin koko maassa keskimäärin. Sen sijaan lastensuojelun raskaampiin toimenpiteisiin eli sijoitettujen lasten perhe- ja laitoshoidon on käytetty enemmän rahaa kuin koko maassa. Tässä on tapahtunut muutos vuodesta 2017. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden rakenneuudistuksella pyritään siirtämään palveluiden järjestämisen ja kustannusten kohdentumisen painopistettä varhaisempaan vaiheeseen.

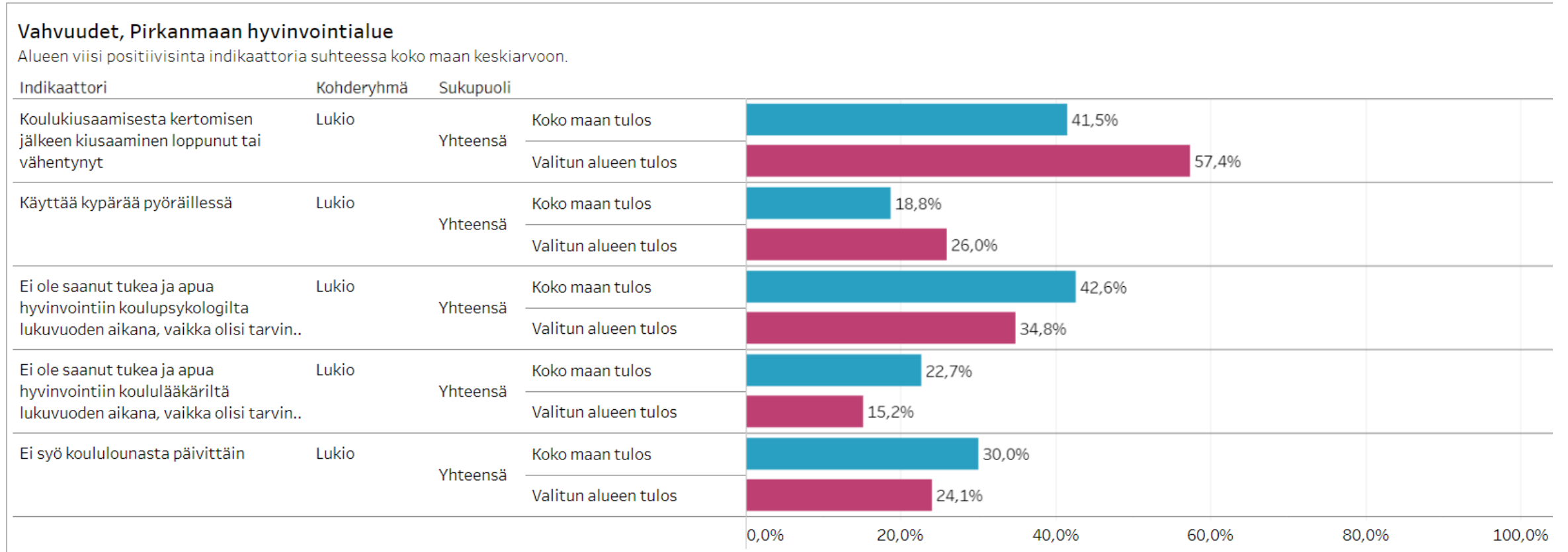
Alueellinen kehitys ja vertailu maahan, Pirkanmaan hyvinvointialue (v. 2019, 2021)

Alueellinen kehitys ja vertailu koko maahan, Pirkanmaan hyvinvointialue (v. 2019, 2021)

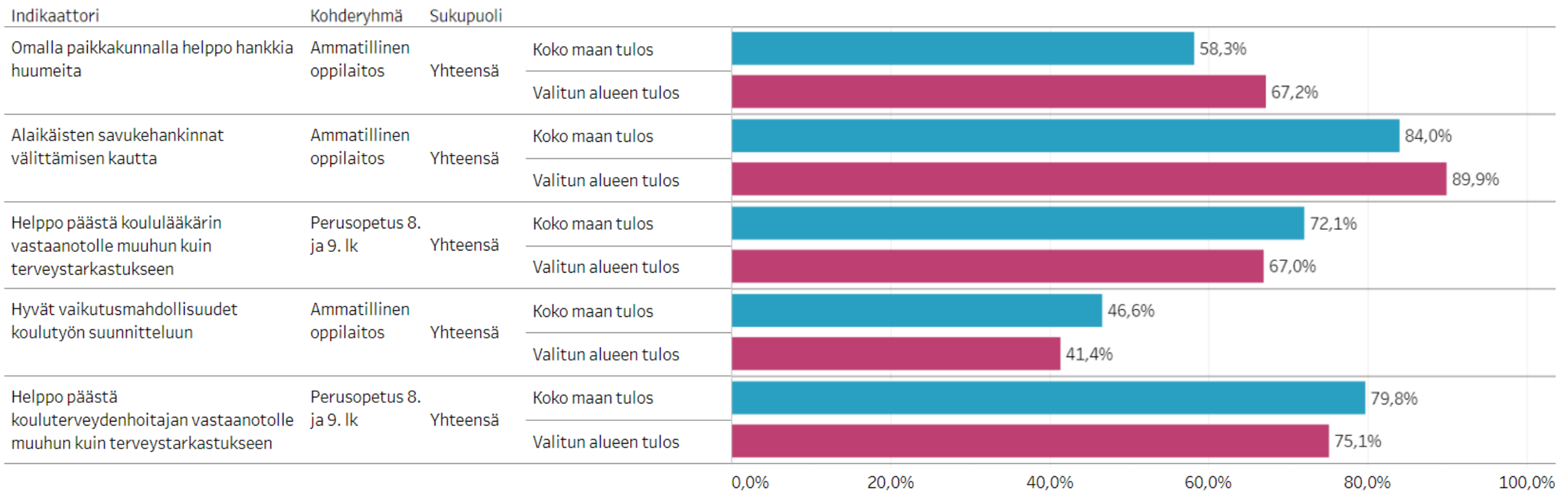
Alueellinen kehitys ja vertailu koko maahan, Pirkanmaan hyvinvointialue (v. 2019, 2021)

Alueellinen kehitys ja vertailu koko maahan, Pirkanmaan hyvinvointialue (v. 2019, 2021)

Kehityskohteet, Pirkanmaan hyvinvointialue

Alueen viisi negatiivisinta indikaattoria suhteessa koko maan keskiarvoon.

19. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden laatutyö

Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.

Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 8 §).

Asiakkaan tai potilaan hoidon tarpeisiin vastaavia palveluja tulee olla tarjolla riittävästi ja oikea-aikaisesti käytettävissä. Asiakkaan palveluihin pääsy ja niiden hyödyntäminen tulee varmistaa. (Lähde: Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 4§, Terveys- ja sosiaalipalvelujen hoitoon ja palveluun pääsyä ohjaavat lait)

Hoidon ja palveluiden on edistettävä asiakkaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointiaan ja samalla sen tulee aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa. (Lähde: Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022-2026, STM)

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden laatutyö

Kuntalaisen hoidon ja tuen tarpeeseen annettava palvelu ja hoito perustuu näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintokäytäntöihin ja vaikuttavuutta seurataan. Palvelut ovat laadukkaita ja turvallisia. (Lähde: Terveystieteiden tutkimuskeskus, Sosiaalihuoltolaki, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä)

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa laatutyöhön ja palveluiden vaikuttavuuden arviointiin sisältyy resurssien, prosessien ja tuotoksen näkökulmasta arviointia. Resurssien näkökulmasta on tärkeää lakisääteinen ja suositusten mukainen henkilöstöresursoinnin huomioiminen ja toteutuminen eri palveluissa. Kansallisia velvoittavaa on turvata lakisääteiset resurssit mm. kouluterveydenhuolto, koulukuraattori- ja psykologitoiminnassa, lastensuojelun sosiaalityössä ja sijaishuollon laitoshoidossa. Resurssinäkökulmaan liittyy myös henkilöstökysymyksiä saatavuudesta ja pysyvyydestä.

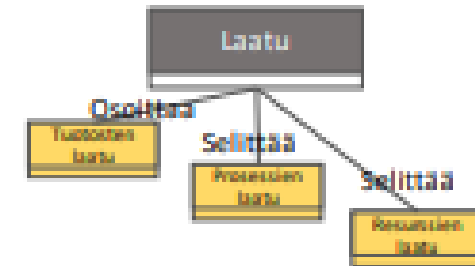
Prosessien ja tuotoksen laatua voidaan arvioida etenkin asiakas- ja työntekijänäkökulmia kartoittamalla. Asiakaskokemuksen tai asiakaspalautteen kokoamisen kehittämistä tehdään Pirkan laajuisesti ja tavoitteena on saada yhtenäinen palautejärjestelmä. Myös työntekijäkokemusten hyödyntämiseksi on otettu käyttöön erilaisia palaute-, aloite- ja arviointikanavia.

Lasten, nuorten perheiden laatutyötä tehdään yhteistyössä valtakunnallisen Virta –hankkeen kanssa ja pyritään synkronoimaan sisällöt vastaamaan kansallisia indikaattoreita.

Valtakunnallinen laatutyö osana lapsiperheiden palveluiden laatua

ERI NÄKÖKULMIA PALVELUJEN LAATUUN	RESURSSI-/RAKENNELAATU (KIINTEÄT TEKIJÄT)	PROSESSILAATU (TOIMINNALLISET TEKIJÄT)	TUOTOKSEN LAATU (SAATAVA HYÖTY)
PALVELUN JÄRJESTÄJÄ	Riittävä voimavarat, hyvät ulkopuoliset palvelut ja tiedot, johtamisjärjestelmä kunnossa, laatujärjestelmä toiminnassa	Ei tuhlausta, viiveitä, säädösten ja ohjeiden noudattaminen, palvelujärjestelmän, -ketjun toimivuus, hoidon jatkuvuus	Voimavarojen tehokas käyttö ja kustannushyötysuhde kohdallaan
TYÖNTEKIJÄT JA AMMATTILAISET	Hyvä koulutus, oikea hoito/palvelu oikeassa paikassa, riittävä asiakasinformaatio, oikeat välineet, tukipalvelut	Oikeat diagnoosit ja arviot, oikeat toimenpiteet, valitusmenettelyt, nopeat tukipalvelut, hyvä eri ammattiryhmien kommunikaatio	Hyvä terveys ja hyvinvointi, ei haitallisia hoitotuloksia, ei virheitä, asetettujen tavoitteiden toteutuminen
ASIAKAS	Osaava ja kokenut henkilöstö, puhtaat ja miellyttävät tilat, ympäristön ja yhteisön vastavuus asiakkaan palvelutarpeisiin ja odotuksiin	Kohtelias ja ystävällinen palvelu, riittävä tiedon-saanti, hoidon nopea saatavuus, osallisuus oman palvelun suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa	Asiakastyytyväisyys, palvelutarpeen täyttyminen, toimintakyvyn säilyminen tai jopa parantuminen

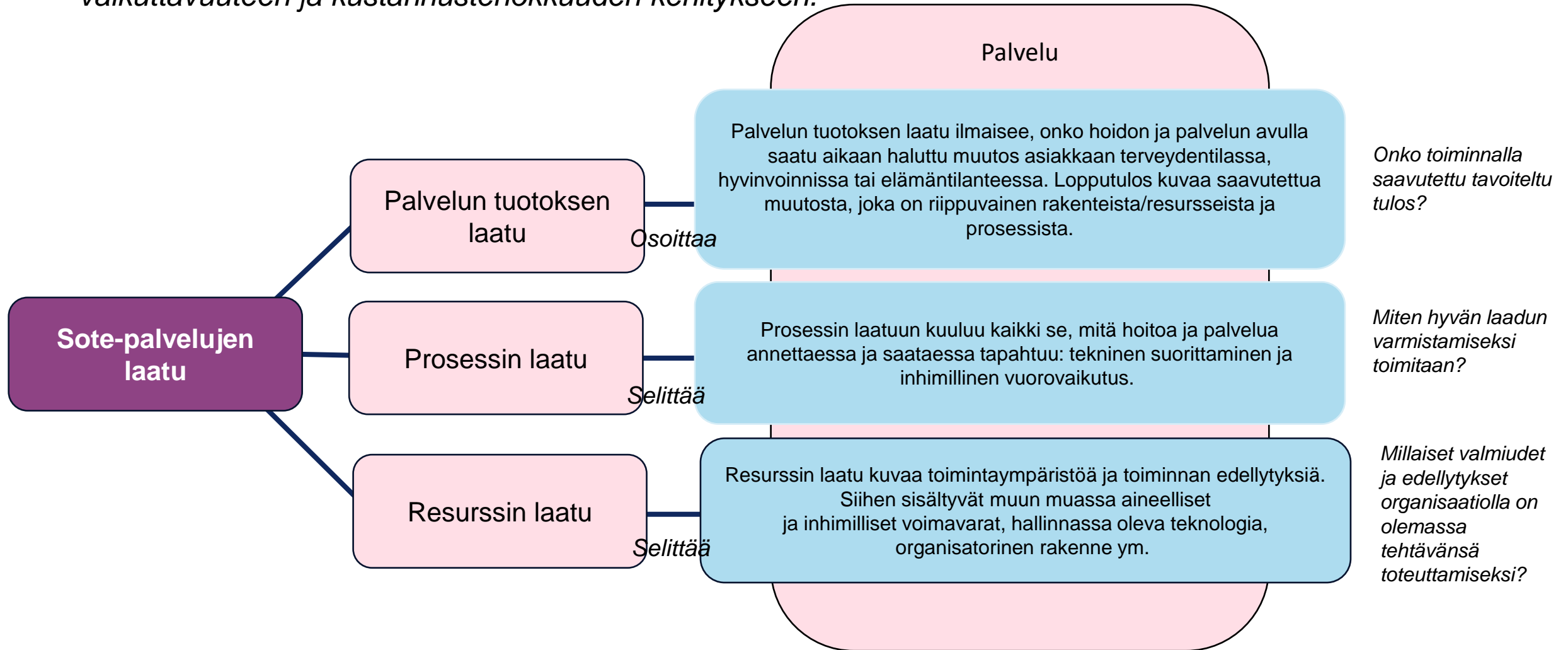
Rakenne – Prosessi – Lopputulos – viitekehyksen alkuperäinen kehittäjä Avedis Donabedian (Evaluating the Quality of Medical Care, 1966)

Sote-järjestämisen tietomalli - käsitelmärittely (2018, 9)

Mukaeltu versio LapsiARVI-kriteerit – perusvaatimukset lastensuojelupalvelujen laadulle tarkastelusta (Kuntaliitto 2009, 21)

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden järjestäjänä haluamme tarkastella hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laatua ja kehitystä sekä niiden vaikutuksia asiakastyytyväisyyteen, vaikuttavuuteen ja kustannustehokkuuden kehitykseen.

Yhteys kansallisiin tavoitteisiin lastensuojelun uudistamisessa

Lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannukset ovat Suomessa vuositasolla noin 1,2 miljardia euroa, joista 73 % kohdentuu sijaishuoltoon. Lasten hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan palveluiden uudistamista, jolloin perheitä kyetään auttamaan varhaisemmassa vaiheessa ja kevyemmillä toimenpiteillä. Tämä olisi myös perheiden hyvinvoinnin kannalta inhimillistä.

Valtakunnallinen trendi vastaa Pirkanmaan tilannetta eli suurimmalla osalla lapsista lastensuojelun sijaishuolto vastaa hyvin heidän tarpeisiinsa. Samanaikaisesti erityisesti osa teini-ikäisistä sijoitetuista voi huonosti, eivätkä sijaishuollon palvelut kaikilta osin pysty vastaamaan heidän tarpeisiinsa. Osa sijoitetuista lapsista ja nuorista tarvitsi pitkäjänteistä mielenterveys- ja/tai päihdepalvelua lastensuojelun sijaishuollon sijaan tai sen lisäksi, mutta sen toteutumisessa on tällä hetkellä haasteita.

Myös huolto- ja tapaamisriitoihin liittyvät tilanteet ja palvelujärjestelmän kyvyttömyys vastata niihin nousevat toistuvasti esiin lastensuojelua kuormittavana tekijänä. Samoin vahvasti esiin nousivat neuropsykiatrisesti oireilevat lapset ja heidän perheensä, jotka ovat usein väliinputoajia palvelujärjestelmässä. Ainoa tarjottava tuki saattaa lopulta olla lastensuojelun sijaishuolto. Lastensuojelun uudistamisessa on tärkeää yhdenmukaistaa valtakunnallisesti sosiaalihuoltolain mukaisten perhepalveluiden tavoitteet ja tehtävät kansallista ohjausta hyödyntämällä.

Yhteys kansallisiin tavoitteisiin lastensuojelun uudistamisessa

Lastensuojelun valtakunnallisen vision mukaan ”Lapsi ja hänen läheisensä voivat luottaa lastensuojeluun ja sen vaikuttavuuteen”.

Lasten hyvinvointia lisätään kehittämällä peruspalvelujen ja tukea tarjoavien palveluiden (neuvola, opiskeluhuoltopalvelut, perhepalvelut) toimintavarmuutta ja varmistamalla riittävät resurssit sekä tukemalla kriittisiä erityisosaamisen alueita mm. päihde- ja mielenterveystyö, väkivaltatyö, eroauttaminen, kulttuuriset ja yhdenvertaisuuskysymykset.

Lasten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että tuotetaan tukea tarvitsevien lasten ja perheiden arkeen riittävästi pitkäkestoista kiinnipitävää tukea kotona, koulussa ja vapaa-ajalla ottamalla käyttöön tällaista tukea mahdollistavia toimintamalleja.

20. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemisen seurannasta vastaa Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmä ja maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ohjausryhmä.
- Tavoitteiden toteutumista seurataan ja ohjataan myös Pirkan aluehallituksen ja aluevaltuuston toimesta erikseen sovittavalla tavalla.
- Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet sisällytetään valtuustokaudella laadittaviin järjestäjän palvelu- ja vuosisuunnitelmiin.
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta raportoidaan kuntapäätäjille erikseen sovittavalla tavalla ja yhdessä kuntien omien hyvinvointisuunnitelmien kanssa.

kuva: Laura Happo

Muut käytetyt lähteet

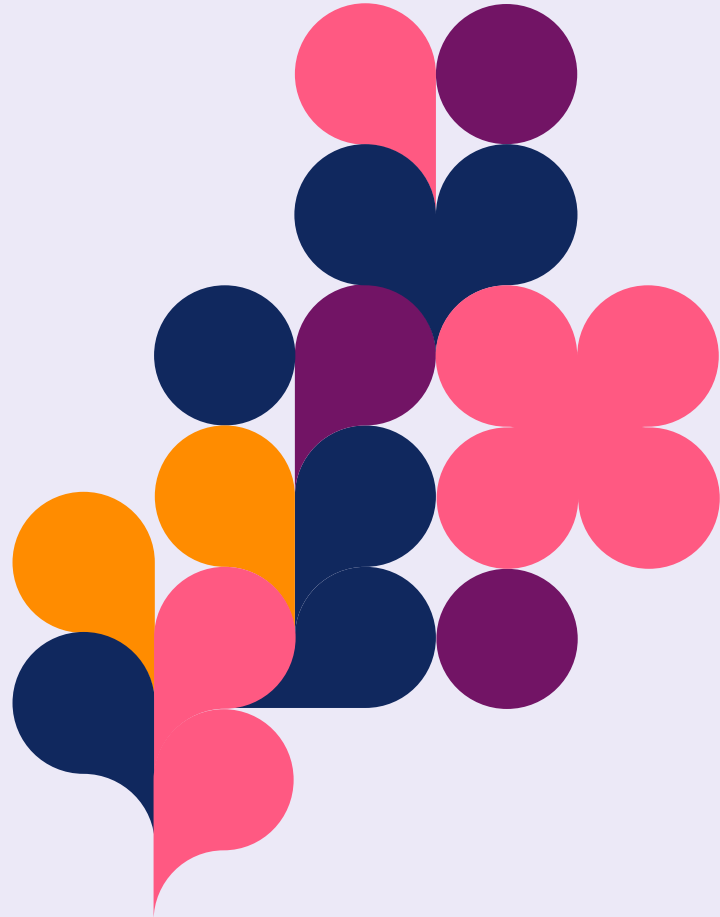
- Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia 2023-2025
- Hoikkala, Susanna; Muinonen, Tiina; Palola, Elina; Väisänen, Antti; Rosberg, Julia (2023-05-16) Lastensuojelun kokonaisuudistuksen valmistelu : Visiovaiheen raportti
- Lastensuojelun uudistuksen tavoitteeksi hyvinvoiva lapsi ja nuori – kaikista lähtökohdista (julkari.fi)
- Lapsibudjetoinnin pilotointi ja vakiinnuttaminen: Työryhmän mietintö lapsibudjetoinnin kehittämismahdollisuuksista valtion talousarviossa sekä kunnissa ja hyvinvointialueilla. Valtiovarainministeriö.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 § ja 7 § (612/2021) Velvoitteet hyvinvointi- ja terveysvaikutusten arviointiin väestöryhmittäin
- Ruuska, T., Itkonen-Ratilainen, M.; Harju-Kivinen, R. ja Honkanen, K. (2018) Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Tarkastelussa lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä ja esimerkkejä lapsivaikutusten arvioinneista

Kansallisen lapsistrategian julkaisut

- Kansallisen lapsistrategian kaikki julkaisut (Lapsenoikeudet.fi)
- Lapset, nuoret ja koronakriisi: Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi (Valtioneuvosto 2021)
- Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa: lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta (Valtioneuvosto 2021)

Nettisivustoja

- Kuntaliitto: Päätösten vaikutusten ennakoarviointi
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Lapsivaikutusten arviointi
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko: Lapsivaikutusten arviointi
- Suomen Unicef: Lapsiystävällinen kunta
 - Lapsen oikeuksien teemapaketit (Suomen Unicef)
 - Nykytilan kartoituksen indikaattorit (Suomen Unicef)

Suunnitelman laatijat

Marianne Aalto-Siiro, vastuvalmistelija

Titta Pelttari, palvelulinjan johtaja

Tuire Sannisto, terveystalouden ja opiskeluhuollon toimialuejohtaja

Kaisa Bragge, perhepalveluiden toimialajohtaja

Sanna Rautalammi, erityispalveluiden toimialajohtaja

Marja Olli, kehittämisspäällikkö

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ohjausryhmä

Palvelulinjan sisäiset valmistelutyöryhmät

